

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 24 oktober justerades.

§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Förste vice talmannen meddelade att *Ola Möller* (S) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 14 november, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Agneta Nilsson* (S).

§ 3 Meddelande om statsministerns frågestund

Förste vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 16 november kl. 14.00* skulle frågor besvaras av statsminister *Ulf Kristersson* (M).

§ 4 Meddelande om särskild debatt om antisemitismen i Sverige

Förste vice talmannen meddelade att på begäran av Liberalernas parti-grupp skulle en särskild debatt om antisemitismen i Sverige anordnas *tisdagen den 21 november kl. 13.00*.

Från regeringen skulle kulturminister *Parisa Liljestränd* (M) delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Till talmannen

Mot bakgrund av terrororganisationen Hamas attacker mot Israel och de antisemitiska yttringar som följt av den senaste tidens händelser begär Liberalerna en särskild debatt om den nutida antisemitismen i Sverige.

Stockholm den 30 oktober 2023

Lina Nordquist

Gruppledare

§ 5 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Förste vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2023/24:8 för torsdagen den 9 november i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från socialförsäkringsutskottet.

§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2023/24:142

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:142 Inflation och förändrat prissättningsbeteende i näringslivet

av Mikael Damberg (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 28 november 2023.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 10 november 2023

Finansdepartementet

Elisabeth Svantesson (M)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2023/24:148

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:148 Oljeutsläppet i Pukaviksbukten

av Magnus Manhammar (S)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 4 december 2023.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 10 november 2023

Klimat- och näringslivsdepartementet

Romina Pourmokhtari (L)

Enligt uppdrag

Annica Sandberg

Expeditionschef

Interpellation 2023/24:149

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:149 Ökat bostadsbyggande i norr

av Isak From (S)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 11 december 2023.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 13 november 2023
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
Andreas Carlson (KD)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Prot. 2023/24:29
14 november

Interpellation 2023/24:151

Till riksdagen
Interpellation 2023/24:151 Situationen på bostadsmarknaden
av Malcolm Momodou Jallow (V)
Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 20 december 2023.
Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 13 november 2023
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
Andreas Carlson (KD)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2023/24:153

Till riksdagen
Interpellation 2023/24:153 Reparationsberedskap inom transportområdet
av Gunilla Svantorp (S)
Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 20 december 2023.
Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 13 november 2023
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
Andreas Carlson (KD)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2023/24:155

Till riksdagen
Interpellation 2023/24:155 Åtgärder i klimathandlingsplanen mot ökade klimatutsläpp
av Jytte Guteland (S)
Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 4 december 2023.
Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.
Stockholm den 13 november 2023
Klimat- och näringslivsdepartementet
Romina Pourmokhtari (L)
Enligt uppdrag
Annica Sandberg
Expeditionschef

Interpellation 2023/24:157

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:157 Konsekvenser av marknaden inom järnvägssystemet

av Gunilla Svantorp (S)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 20 december 2023.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 13 november 2023

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Andreas Carlson (KD)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2023/24:165

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:165 En säker och stabil vattentillgång

av Joakim Järrebring (S)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 20 december 2023.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 13 november 2023

Klimat- och näringslivsdepartementet

Romina Pourmokhtari (L)

Enligt uppdrag

Annica Sandberg

Expeditionschef

§ 7 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Civilutskottets betänkande

2023/24:CU6 Nya trafikförsäkringsregler – stärkt skydd för dem som skadas i trafiken

Konstitutionsutskottets betänkande

2023/24:KU3 Ett hållbart mediestöd för hela landet

Skatteutskottets betänkande

2023/24:SkU4 Ändring i skatteavtalet mellan Sverige och Frankrike

Finansutskottets betänkande

2023/24:FiU6 Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2022

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande

2023/24:MJU4 Nya verksamheter i utsläppshandelssystemet

§ 8 Svar på interpellation 2023/24:109 om Försäkringskassans förvaltningsanslag

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Åsa Eriksson har frågat mig vilka skäl som ligger till grund för beslutet om budgeten till Försäkringskassan och om jag gjort en analys av möjligheterna för Försäkringskassan att utföra sitt uppdrag med det föreslagna förvaltningsanslaget.

Regeringen prövar varje år myndigheternas medelsbehov i samband med budgetarbetet. Normalt sett tillförs en myndighet medel som är kopplade till regeringens reformer. I 2024 års budget ökar anslaget till Försäkringskassan med nästan 300 miljoner kronor, upp till 9,6 miljarder kronor nästa år jämfört med knappt 9,3 miljarder kronor för 2023. Detta tillskott ska täcka regeringens reformer på området och bistå Försäkringskassan i myndighetens viktiga arbete.

Bakgrunden till det tuffa ekonomiska läget är att Försäkringskassan i myndighetens utgiftsprognos i maj 2023 visade på ett kraftigt underskott. Försäkringskassans ledning beslutade därför i början av sommaren om ett besparingsprogram för att på sikt nå en budget i balans.

Försäkringskassan arbetar nu aktivt med att prioritera och omfördela resurser, genomföra förenklingar i handläggningen samt pröva nya och mer effektiva arbetssätt. Det sparprogram som nu har inletts i Försäkringskassan är nödvändigt för att nå en budget i balans. Försäkringskassan agerar ansvarsfullt i en tuff situation. Allt annat hade varit djupt oansvarigt och i förlängningen drabbat dem som är beroende av en effektiv och väl fungerande försäkringskassa.

Jag har en tät dialog med myndighetens ledning och följer verksamheten nära. Jag har fullt förtroende för att Försäkringskassan vidtar nödvändiga åtgärder för att få en ekonomi i balans samtidigt som de hanterar sitt kärnuppdrag och värnar enskilda.

Anf. 2 ÅSA ERIKSSON (S):

Herr talman! Det är trevligt att vara här igen; det är tredje gången på mindre än ett år som vi debatterar bristen på förvaltningsanslag till Försäkringskassan, som jag ser det.

Socialförsäkringarna finns till för alla i vårt samhälle och ska finnas där när vi behöver dem. De är en viktig del av de offentliga trygghetssystemen och har stor betydelse både för enskilda och för samhällsekonomin. För många människor är ersättningen från Försäkringskassan helt livsavgörande.

Herr talman! När generaldirektören för Försäkringskassan var hos socialförsäkringsutskottet för ett par veckor sedan redogjorde han för effekterna av de nedskärningar som den SD-styrda regeringen nu gör i förvalt-

ningsanslagen till Försäkringskassan i budgetprognosen för 2024. Han visade där att Försäkringskassan har äskat 619 miljoner kronor i förvaltningsanslag och de viktigaste posterna för att klara sitt uppdrag på ett bra sätt.

För detta har de i förslaget från regeringen fått 99 miljoner kronor. Det är alltså 16 procent av vad Försäkringskassan anser behövs för att de ska kunna genomföra det uppdrag som vi här i Sverige riksdag har sagt att de ska utföra. 16 procent av äskade anslag – det betyder att 84 procent av det som de hade tänkt och planerat att göra nästa år nu måste strykas.

Herr talman! Detta är inget nytt problem. Vi har som sagt debatterat detta två gånger tidigare under den senaste tolv månadersperioden. Under sommaren fick vi rapporter om att Försäkringskassan hade tvingats säga upp provanställd personal för att myndigheten inte hade de pengar eller inte hade fått de förvaltningsanslag som de hade äskat om och som ministern i debatten i december flaggade för att de kanske skulle få i den ekonomiska vårändringspropositionen. Men de kom som bekant inte.

Detta innebär att myndigheten har lagt massor av tid på att rekrytera och utbilda personal som sedan sägs upp. Det kan inte kallas för annat än dumsnålt. Det beror inte på något sätt på att Försäkringskassan har agerat mindre bra utan på att de inte har fått de anslag som de hade förväntat sig från regeringen. Kompetens är svårt att hitta. Det kostar pengar att rekrytera. Det kostar mycket pengar att lära upp ny personal. Dumsnålt var ordet!

Herr talman! Svaret som vi har fått från statsrådet stämmer inte överens med verkligheten. Jag har också stort förtroende för Försäkringskassans personal. De gör ett jättebra jobb. Men vad ska de göra när de inte får de medel som de behöver för att utföra de uppdrag som vi här i riksdagen har sagt att de ska utföra?

Jag vill fråga statsrådet Anna Tenje vad hon menar är Försäkringskassans kärnuppdrag som ska fredas. Och vad av myndighetens verksamhet är inte kärnuppdrag och ska således prioriteras bort nu när 84 procent av de äskade medlen stryks ur budgeten?
(Applåder)

Anf. 3 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Herr talman! Jag tackar Åsa Eriksson för att hon har väckt denna fråga och statsrådet för svaret så att vi kan debattera denna viktiga fråga. Det är ett område som jag normalt sett inte debatterar då jag sitter i utbildningsutskottet.

Det finns dock ett område som har varit väldigt aktuellt i utbildningsutskottet det senaste året och som rör Försäkringskassans område, framför allt Försäkringskassans förvaltningsanslag, som vi debatterar i dag, och det handlar om implementeringen av omställningsstudiestödet.

Försäkringskassan har en mycket viktig roll i implementeringen av omställningsstudiestödet, och det handlar om att man ska fastställa SGI för dem som söker. Utan fastställandet av SGI kommer inte CSN och andra myndigheter vidare i den handläggning som behövs. Försäkringskassans viktiga arbete och de pengar som Försäkringskassan får under sitt förvaltningsanslag behövs därför mycket väl.

Bara det senaste året har drygt 45 000 enskilda individer sökt omställningsstudiestöd i över 70 000 olika ansökningar. Det innebär att det har

fått ett extremt gensvar som blivit långt mycket större än vad vi hade kunnat tänka oss och vad alla prognoser sa. Detta har gjort att Försäkringskassan, CSN, Skatteverket och ett flertal myndigheter har upplevt större problem i implementeringen.

Försäkringskassan har, både i sitt budgetäskande förra hösten inför budgeten 2023 och i årets budgetäskande för budgetåret 2024, äskat mer medel än vad regeringen skjuter till, för att enskilda individer inte ska drabbas. Detta är bara ett exempel på den viktiga verksamhet som Försäkringskassans personal genomför och som riskeras av den dumsnålhet det innebär att inte ge ytterligare medel.

Om man läser Försäkringskassans budgetäskande ser man att de anger ganska tydligt vad det kan innebära om de inte får mer medel och personella resurser för att kunna handlägga. I sitt svar skriver de att utan ytterligare medel kommer de att behöva prioritera ned SGI-utredningar kopplade till andra förmåner, vilket leder till längre handläggningstider inom såväl sjukpenning som föräldrapenning. De skrev också att det skulle vara väldigt oroande om CSN gjorde felaktiga utbetalningar på grund av den bristande medelstilldelningen för implementeringen.

Jag tycker att det är viktigt att titta på det breda perspektivet men också dyka ned i detaljer för att se vad detta faktiskt innebär, för det påverkar hela den svenska arbetsmarknaden. Det här är en del av det huvudavtal som arbetsmarknadens parter slöt, och därför är det viktigt att hela regeringen, med alla dess ansvarsområden, väljer att stå upp för detta.

Jag väljer att ta den här debatten i dag för att belysa att det inte bara är utbildningsutskottet eller CSN som har ansvar för detta, utan det är många myndigheter som har en viktig roll, däribland Försäkringskassan.

Min fråga är därför: Vilken konsekvensanalys görs i de dialoger som ministern har, och hur blir det i framtiden när det gäller Försäkringskassans del i omställningsstudiestödet? Ska vi fortsätta att ha en handläggningstid på upp till två tre månader för att fastställa SGI, när många tusen människor väntar på svar?

(Applåder)

Anf. 4 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! I budgetpropositionen för 2024 tillför regeringen Försäkringskassan medel för flera olika reformer. Bland annat kan nämnas att Försäkringskassan får medel för att hantera impulser från och samarbete med den nya utbetalningsmyndigheten. Där blir det 87 miljoner kronor för 2024.

Det tillförs också generellt pengar för att arbeta med handläggningstiderna och ärendebalanserna inom Försäkringskassan samt ytterligare medel för tidigare beslut om administration av omställningsstudiestödet, som ledamoten Niklas Sigvardsson var inne på, men också för stärkt assistans och etableringsjobben.

Vid sidan av dessa tillskott sker en sedvanlig pris- och löneuppräkning. Sammantaget gör detta att anslaget till Försäkringskassan ökar med 300 miljoner, från 9,3 till 9,6 miljarder kronor. Det är alltså inte 84 procent som kommer att strykas ur någon budget, utan det blir ett tillskott på 300 miljoner.

För mig och regeringen har ordning och reda i finanserna och bland myndigheterna högsta prioritet, och jag avser att göra vad jag kan för att

Prot. 2023/24:29

14 november

Svar på

interpellationer

se till att det blir så också framöver. Men som vi alla vet är resurserna inte obegränsade. Inflationen påverkar både regioner och kommuner, och inte minst påverkar den hushållen och företagen. Givetvis påverkar den också våra myndigheter, och när kostnadsökningarna blir större kommer således också krav på att man ska hantera dessa.

Försäkringskassan arbetar nu aktivt med att prioritera och omfördela resurser, genomföra förenklingar av handläggningen samt pröva nya och mer effektiva arbetssätt. Det sparprogram som nu har inletts av Försäkringskassans ledning är nödvändigt för att få en budget i balans. Ett annat beslut skulle vara att man helt enkelt låter det vara som det är och att ineffektiviteten och obalansen i ekonomin fortsätter.

Vi behöver en effektiv och välfungerande försäkringskassa även framdeles. Jag vill dock understryka att jag i dialogen med myndigheterna har varit mycket angelägen om att de åtgärder som nu vidtas i så liten utsträckning som möjligt ska gå ut över den enskilde eller myndigheternas personal.

Anf. 5 ÅSA ERIKSSON (S):

Herr talman! Vad bra att jag skrev ut bilderna från när generaldirektören var i socialförsäkringsutskottet nyligen, för där är det väldigt tydligt. Han redovisade de poster och ökningar av förvaltningsanslaget som man hade äskat hos regeringen: 619 100 000. Man fick 99 miljoner kronor, oavsett vad statsrådet försöker säga här.

Vi har ju inflation, och kostnaderna stiger, till exempel för löner och annat. Då räcker det inte att bara räkna upp, utan man måste också få kompensation för de kostnader man har och de förbättringar man behöver göra.

Jag har ett exempel. Regeringen tillsköt 99 miljoner av de 619 miljoner som hade äskats, men bara it-driftens kostnad kommer nästa år att öka med 100 miljoner kronor, konstaterar Försäkringskassan. Och vips var de 99 miljonerna upptätna.

Jag menar att om Försäkringskassan ska kunna leverera det som vi här inne förväntar oss att de ska göra – till alla människor som ansöker om assistansersättning för sina barn, som ansöker om föräldrapenning och som ansöker om sjukpenning, bostadsbidrag eller vad det nu är – måste de ha rätt förutsättningar att kunna göra detta. Men detta ger tyvärr inte regeringen. Det är med stor oro som vi ser att sjuktalen på Försäkringskassan ökar för att personalen är stressad och pressad. Så kan vi inte ha det.

Herr talman! Det som ledamoten Sigvardsson tydliggjorde om beräkning av SGI och omställningsstudiestödet gör också att hela den viktiga överenskommelsen mellan arbetsmarknadens parter och den viktiga omställning som vi måste göra riskeras. Det här är viktiga saker, och det måste det finnas resurser för att göra det arbete som krävs.

Dessutom, herr talman, brukar vi prata om välfärdsbrottsligheten, som har varit på tapeten i medierna den senaste veckan och som dränerar staten på mängder med miljarder varje år. Ekonomistyrningsverket beräknar att vi redan 2021 hade ett statligt svinn på 15 miljarder kronor. Det är verkligen inte kaffepengar. Det är pengar som skulle göra stor nytta i våra verksamheter, och jag vet att statsrådet delar den uppfattningen. Men hur ska handläggarna på Försäkringskassan hinna stävja fusk och fel när det blir allt färre som ska göra allt mer? Den ekvationen går inte ihop.

Det här är faktiskt allvar. Man måste förstå att om trygghetssystem ska våra fungera som tänkt, så som vi förväntar oss att de ska göra, måste en myndighet också ha rimliga resurser för att utföra arbetet. Regeringen kan inte längre stoppa huvudet i sanden, bevilja 16 procent av de äskade förvaltningsmedlen och hoppas att myndigheten ska lösa det själv på något mirakulöst sätt. Är man i regeringsställning måste man ta ansvar. Det gäller även denna SD-styrda regeringen.

Därför frågar jag statsrådet än en gång: Vad menar statsrådet är Försäkringskassans kärnuppdrag som enligt statsrådet ska fredas, och vad av deras verksamhet är det som ska prioriteras bort när Försäkringskassan inte får de anslag som de menar att de behöver?

(Applåder)

Anf. 6 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Herr talman! Jag tackar för det tidigare svaret.

Det är bra att regeringen fortsätter att jobba enligt plan när det gäller just omställningsstudiestödet, som jag väljer att fokusera mitt anförande på. Problemet är bara att verkligheten ibland förändras, och när verkligheten förändras behöver också politiken vara på tå och kunna agera utifrån den nya verkligheten. Vi har sett det under pandemin, vi har sett det när det är inflation och vi ser det i dag med det säkerhetspolitiska hot som finns i dag.

När det gäller omställningsstudiestödet och det massiva trycket är det fantastiskt att det är så många som vill ställa om, utbilda sig och skapa sig en bättre framtid och en bättre ställning på svensk arbetsmarknad. Då måste alla departement inom alla utgiftsområden vara beredda att steppa upp.

Anslaget ökar enligt den planerade ökningen som skedde vid sjösättningen. Men man behöver vara snabbfotad när ansökningar om detta stöd kommer in i snabb takt. Man behöver då öka bemanningen så att människor i alla fall får ett svar. Oavsett om svaret är positivt eller negativt från myndigheterna måste de som söker detta stöd kunna förvänta sig ett svar inom rimlig tid. Det är därför som Försäkringskassan i sitt budgetäskande för den kommande treårsperioden anser att de behöver 60 miljoner kronor mer än vad som tidigare var beräknat.

Då hamnar vi i detta att det är jätteviktigt med pengar. När det gäller en så avgörande reform som huvudavtalet på svensk arbetsmarknad och det handlar om 60 miljoner kronor för Försäkringskassan och 50 miljoner kronor för CSN – det är vad myndigheterna i Sverige kräver – då behöver regeringen steppa upp, och då behöver alla ministrar i regeringen steppa upp.

Därför ställer jag frågan: Vad gör statsrådet Tenje för att säkerställa att regeringens och statens åtagande gällande huvudavtalet faktiskt fullföljs? (Applåder)

Anf. 7 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! En del av den budgetordning som vi har i Sverige bygger på att myndigheterna just äskar medel för kommande verksamhetsår och att regeringen sedan presenterar ett förslag till budget som tar hänsyn till det finansiella läget, olika prioriteringar som man gör, omvärlden och en rad andra faktorer. Myndigheten kan då ibland äska medel för egeninitiera-

de åtgärder som innebär kostnader, medan regeringen i första hand tillför medel för just de arbetsuppgifter som de nya uppdragen innebär och de reformer som vi har beslutat om. Den tidigare regeringen gjorde precis samma typ av bedömningar, så detta är ingen nyhet som har introducerats av denna regering. Önskelistan kan ibland bokstavligen vara längre än det som man faktiskt får.

Försäkringskassan har även lyft fram vissa reformer som har beslutats under den förra mandatperioden och som har varit underfinansierade. Interpellanten nämnde tidigare en powerpointpresentation som generaldirektören gjorde på socialförsäkringsutskottets sammanträde. Där kan man klart och tydligt läsa om tidigare reformer som har varit underfinansierade. Det handlar bland annat om reformen om omställningsstudiestödet, som ledamoten Niklas Sigvardsson nämnde, men också om stärkt assistans.

Att den förra regeringen underfinansierade Försäkringskassan med hundratals miljoner är i grund och botten också anledningen till att vi står här i dag och har denna diskussion. Det underskott som Försäkringskassan redovisade i maj för innevarande år uppkom inte de tre första månaderna, utan det är någonting som har byggts upp under lång tid då olika förslag och reformer har beslutats. Dessutom har vi inflationen och andra kostnadsökningar utöver detta.

Nu tar jag och denna regering tag i detta och försöker sätta Försäkringskassan på rätt kurs igen. Målet är glasklart, nämligen att vi ska röra oss mot en budget i balans och att det ska råda ordning och reda i myndigheternas ekonomi. Och myndigheterna arbetar, som sagt, mycket hårt för att säkerställa att åtgärder som vidtas i så liten utsträckning som möjligt går ut över den enskilde och över myndigheternas personal.

(Applåder)

Anf. 8 ÅSA ERIKSSON (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det är väldigt märkligt att om man anser att saker har varit underfinansierade och kostnaderna ökar så skär man ned ännu mer. Det är en logik som inte går ihop för mig i alla fall.

Jag vill nämna en sak som generaldirektören sa när han var i socialförsäkringsutskottet. Jag frågade vad den bristande nivån på anslag kommer att få för effekter. Han sa att allt påverkas, och det förstår man. Men han tog framför allt upp ett exempel som jag tycker är ganska talande när det gäller det som jag tog upp förut om att det är dumsnålt att försöka spara på förvaltningsanslag. Han menade att en effekt som dessa nedskärningar får är att det blir längre svarstider på telefonservice. Många människor som hör av sig till Försäkringskassan gör det via telefon. I oktober hade väntetiden ökat från strax under 10 minuter till 27 minuter. Det är tråkigt i sig. Men det får också effekten att de handläggare som svarar i denna telefonservice tvingas ha längre telefonsamtal eftersom de måste börja samtalen med att lugna arga människor innan de kan komma till ärendet. Det gör att det blir än mer ineffektivt när man skär ned på servicenivån. Det är alltså dumsnålt att inte ge Försäkringskassan de anslag som de behöver för att genomföra de olika verksamheter och åtaganden som vi här i Sveriges riksdag har bestämt att de faktiskt ska genomföra.

Vi visste redan i somras att en familj som ansökte om assistansersättning för sina barn fick veta att den skulle förbereda sig på att vänta i sex

månader på besked. Man har också sagt upp alla de pensionerade handläggare som hade tagits in extra för att hjälpa till. Därför befarar jag att situationen i dag är ännu värre.

Därför undrar jag: Vad ska Försäkringskassan enligt statsrådet sluta göra?
(Applåder)

Anf. 9 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Jag vill passa på att tacka för en god debatt och det intresse som har väckts från samtliga här i kammaren. Detta är en fråga som jag gärna och med stort engagemang diskuterar och debatterar fler gånger. Detta är nämligen väldigt viktigt.

Ledamoten Åsa Eriksson avslutade sitt anförande med att fråga vad Försäkringskassan ska sluta göra. En sak som man som handläggare på Pensionsmyndigheten eller Försäkringskassan definitivt kan sluta göra är att, som man fram tills nu har gjort när denna regering gör olika förändringar, sitta i långa telefonköer till Skattemyndigheten för att få olika uppgifter för att kunna handlägga ett ärende.

Denna regering har nämligen fattat många kloka beslut. Men ett mycket klokt beslut är att man nu häver sekretessen mellan olika myndigheter och ser till att myndigheterna kan samarbeta på ett betydligt bättre sätt och också tillvaratar digitaliseringen för att få information snabbare, lättare och smidigare. Det gör att handläggarna på Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten inte varje morgon behöver sätta sig i en telefonkö till Skattemyndigheten och vänta, inte 27 minuter utan kanske 45 minuter, för att kunna redogöra för fem ärenden, sedan lägga på och därefter ta upp telefonen igen och sätta sig i en ny telefonkö till Skattemyndigheten.

Detta är bara ett av de många nya och bra arbetssätt som vi från denna regering möjliggör och som kommer att kunna spara mycket pengar och mycket mänskligt lidande och framför allt se till att handläggare kan nyttja sina resurser och sin tid på ett betydligt smartare sätt och hjälpa den enskilde individen.

Med detta sagt följer jag givetvis Försäkringskassans arbete med den ekonomiska situationen och det ekonomiska läget mycket nära. Jag ser fram emot att följa denna diskussion och debatt men framför allt Försäkringskassans arbete framöver.
(Applåder)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2023/24:93 om sökbarhet för anmälningar som gäller barn

Anf. 10 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Eva Lindh har frågat mig om jag och regeringen kommer att gå vidare med förslaget om att göra anmälningar som gäller barn sökbara och i så fall hur tidsplanen ser ut.

En av socialnämndens viktigaste uppgifter är att se till att barn som befinner sig i en utsatt situation får det stöd och skydd som de behöver.

Prot. 2023/24:29
14 november

Svar på
interpellationer

Om socialnämnden efter en orosanmälan beslutar att inte inleda en utredning är det inte givet var beslutet ska dokumenteras, utan det är en fråga som nämnden själv tar ställning till. I många fall dokumenteras dessa i kronologisk ordning och är inte sökbara. Har barnet sedan tidigare en personakt hos nämnden kan beslutet att inte inleda en utredning dokumenteras där. I de fall som en personakt inte redan finns kan det finnas flera orosanmälningar som inte har lett till utredning gällande ett barn. Socialtjänsten riskerar då att missa barn som behöver stöd eller skydd eftersom det kan saknas en heltäckande bild av barnets situation.

Som Eva Lindh uppmärksammar har Socialstyrelsen lämnat författningsförslag i rapporten *Att göra anmälningar som gäller barn sökbara – rättsliga förutsättningar för personuppgiftsbehandling*. Jag och regeringen anser dock att det är angeläget att frågor om barnakter och gallring av vissa handlingar som rör barn ses över i ett sammanhang och att närliggande förslag hålls samman så långt det är möjligt för att regelverket ska fungera ändamålsenligt och effektivt. Barns rättigheter och trygghet är ett prioriterat område för regeringen. Det finns behov av att fortsatt säkerställa att barnets bästa alltid kommer först.

Utredningen om utbyte och inhämtning av uppgifter i socialtjänsten för att förebygga brott och öka skyddet för barn har bland annat haft i uppdrag att ta ställning till om gallringsbestämmelserna i fråga om barnakter bör ändras. Den har också på mitt initiativ haft ett utvidgat uppdrag – bland annat skulle utredaren även redogöra för och analysera de författningsförslag som Socialstyrelsen föreslår i rapporten och väga de förslag som lämnas i rapporten mot andra möjligheter att göra orosanmälningar gällande barn sökbara.

Utredningen har den 8 maj 2023 överlämnat promemorian *Fler verktyg i socialtjänstens arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn* (Ds 2023:15) till Regeringskansliet och Socialdepartementet. Promemorian har nyligen remissbehandlats, och remissynpunkterna analyseras nu inom Socialdepartementet. När det arbetet är klart avser jag och regeringen att återkomma i frågan.

Anf. 11 EVA LINDH (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för att vi kan ha den här debatten och diskutera frågan, för den är oerhört viktig.

Socialtjänsten har ansvar för att barn och ungdomar som befinner sig i svåra situationer får det stöd och den hjälp de behöver. De som arbetar inom myndigheter som möter barn har en skyldighet att anmäla. Det vet vi, och det är inget konstigt med det. Det är bra att man har skyldighet att anmäla om det finns anledning till oro. Det inkommer också ett stort antal orosanmälningar varje år. Under 2021 kom det in 422 000 orosanmälningar, vilket är en stor ökning på bara några år.

Socialtjänsten gör en typ av första bedömning: Har vi tillräckligt för att inleda en utredning? Om man inte har det – det kan vara så att orosanmälan är anonym, att den är lite luddig och så vidare – inleder man ingen utredning. Det är faktiskt i ganska många fall, ungefär 62 procent, som det inte inleds en utredning baserat på de orosanmälningar som kommer in. I det läget får man inte göra anmälan sökbar om det inte redan, som statsrådet nämnde, finns en personakt eller så.

Det skulle dock kunna vara så att det utan att socialsekreteraren vet om det redan har kommit in sex orosanmälningar under det senaste året och att man inte vet om det. Om man hade vetat om att orosanmälningarna hade kommit kanske man hade gjort en annan bedömning – ganska säkerligen hade man gjort en annan bedömning – och inlett en utredning. Nu får man inte titta på anmälningar, och det innebär en stor risk att vi missar barn som far illa. Det får ju inte ske.

Jag har varit med om detta; jag har jobbat som socialsekreterare och ibland själv känt den där oron när man ska göra bedömningen om utredning ska inledas eller inte. Man har ju inte heller ett kollektivt minne på det sättet, så att man kan veta. Det har alltid gett mig en stor klump i magen utifrån tanken att vi kanske har fattat ett felaktigt beslut om att lägga ned en utredning och då missat ett barn som far illa. När man pratar med människor som jobbar som socialsekreterare eller inom socialtjänsten och tar upp frågan säger de: Det här borde ha gjorts för länge sedan. Låt oss vara eniga om att detta är något vi behöver göra någonting åt!

Jag vill ge ett exempel på en grupp barn där det finns en ökad risk att detta händer, och det är barn som förs bort. Man har kanske inte alltid så mycket på fötterna när man misstänker att ett barn ska föras ut ur landet på så kallade uppfostringsresor eller av något annat skäl. Det kan komma enskilda anmälningar som är väldigt diffusa – ”Jag är orolig för” eller ”Jag tror att det här kanske ska hända”. Om dessa barn också förs ut från Sverige är det oerhört svårt att få dem tillbaka till Sverige. Om vi gemensamt kunde se att det finns oro för ett barn och förhindra detta innan det sker skulle vi alltså göra mycket för barnet, naturligtvis, men också för myndigheternas möjlighet att stötta barnet i den situation det lever i.

Den S-ledda regeringen gjorde en utredning, och det finns ett klart förslag till lagändring. Därför är min fråga: Varför kan vi inte genomföra det nu? Det som borde ha hänt för 25 år sedan kan vi ändra nu, så snart som möjligt, för att komma till rätta med problemet.

Anf. 12 MARCUS WENNERSTRÖM (S):

Herr talman! På ett seminarium här i riksdagen för ett tag sedan lyfte en av deltagarna – en person med lång erfarenhet från Polismyndigheten, mycket av den på lokal nivå – en önskedröm, nämligen att kunna dela varningssignaler mellan flera myndigheter. En orosanmälan är inte per automatik en varningssignal, men däremot ska en orosanmälan alltid leda till ett vägval, det vill säga ett beslut om att antingen gå vidare med orosanmälan eller inte. Det är i sig ett väldigt viktigt ställningstagande.

Många av de lösningar som finns med i den utredning som det refereras till är väldigt bra, och de handlar om att stärka möjligheterna till samverkan och informationsinhämtning. Anledningen till detta är enkel: Alla observationer vi får tenderar att vara ögonblicksbilder, men ögonblicksbilder står inte ensamma utan finns i ett sammanhang. Det sammanhanget kan, som uttrycktes i önskan under seminariet, innehålla en koppling till gängrelaterad brottslighet. Det kan också handla om att flera sinsemellan skilda observatörer rapporterar oro av det mildare slaget kring en individ.

Vi är ju överens om att dagens system med pärmar inte duger, att enskilda socialsekreterares minne inte kan utgöra skyddsnät och att andra och bättre alternativ står till buds. Mot denna bakgrund ställde Gustaf Lantz från Socialdemokraterna en interpellation till socialtjänstministern i

våras. Då var svaret att denna utredning precis hade publicerats och att ministern i mycket nära närtid skulle återkomma i frågan. Eftersom Gustaf Lantz inte är här utan förtjänstfullt är föräldraledig, och eftersom jag tjänstgör i hans ställe, tycker jag att jag bär ansvaret för att bära frågan vidare.

Vår gemensamma oro är att tiden går. I möten med representanter för landets fantastiska kommuner framkommer det en verklighetsbeskrivning som jag är orolig för att denna utredning och detta arbete inte riktigt fångar.

När jag för ett tag sedan pratade med en partikollega från Norberg i Västmanland beskrev han en verklighet där Norberg placerar väldigt många barn – oproportionerligt många barn i relation till kommunens storlek. Vad beror detta på? Det beror helt enkelt på att Norberg jobbar jättehårt med det här. De har en jättelåg tröskel för att initiera ärenden. Det leder till att de placerar barn i familjer som har valt att flytta till Norberg därför att föräldrarna tänker att Norberg är en liten kommun och att kommunen aldrig kommer att fånga upp dem. Familjen har varit i kontakt med socialtjänsten i någon annan del av Sverige och har valt att flytta inom landet för att undvika att barnet placeras eller att familjen får det stöd som dessa familjer många gånger faktiskt borde få.

Min fråga – lite som en förlängning till den fråga som Eva ställde tidigare – är hur man kan försvåra för familjer som sätter i system att flytta inom landet. Jag ser egentligen inga skäl till att förlänga själva förloppet. Det finns ibland ett värde i att samla saker i stora utredningar och få ett helhetsgrepp, men vi verkar vara ganska eniga om behovet och om skyndsamteten som detta ärende behöver hanteras med. Ser socialtjänstministern i förlängningen att det finns skäl att se över om denna typ av orosanmälningar, som inte leder till utredning, också skulle kunna vara något som kan delges nya vistelsekommuner om familjen flyttar?

(Applåder)

Anf. 13 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Jag vill rikta ett stort tack till Eva Lindh och Marcus Wennerström för väldigt angelägna frågor att diskutera.

Att stärka barns och ungas trygghet och säkerhet är en väldigt viktig fråga för den här regeringen. Det är också en del av det som jag ansvarar för, inte i egenskap av socialtjänstminister utan som barnrättighetsminister. Detta ligger väldigt starkt i fokus i hela det arbete som vi nu gör. Jag vill påstå att ingen regering tidigare har arbetat med ett mer samlat och kraftfullt paket för att komma till rätta med utsatta situationer för våra barn och unga.

Precis som Eva Lindh beskrev är socialnämnden vårt yttersta skyddsnät. Då är det oerhört viktigt att man har rätt förutsättningar och rätt möjligheter och befogenheter att utföra sitt arbete med att skydda barn och unga och att de får det stöd och skydd som de behöver.

Precis som Eva Lindh underströk är det viktigt att anmälningsskyldiga personer anmäler när de får kännedom om att ett barn far illa eller kan fara illa. Så är det ju faktiskt också. Det är viktigt att hela samhället lämnar relevant information när man får signaler som ger skäl till oro.

Därför är det väldigt positivt att jag kan svara interpellanten att det inte är en fråga om huruvida det ska införas rätt möjligheter att göra detta sökbart, utan det är en fråga om på vilket sätt det ska ske. Sedan den 7 november finns det två olika förslag på bordet. Det handlar dels om Socialstyrel-

sens förslag om ett separat sammanställningsregister, dels om det som utredaren Tengberg föreslår i utredningen *Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn*. Remisstiden för denna utredning gick ut den 7 november. Här föreslås att en akt för barnet alltid ska skapas vid en orosanmälan.

Som svar på Marcus Wennerströms fråga är det naturligtvis möjligt med en konstruktion av detta. Den ambition vi har är att inga barn ska falla mellan stolarna utan att alla barn ska fångas upp. När en familj till exempel väljer att flytta till en annan kommun därför att den börjar hamna på socialtjänstens radar är det viktigt att man har förutsättningar att se det mönster som möjligtvis kan uppdagas, till exempel i och med möjligheten till en digital vårdakt som gör att det går att dela information över kommungränserna.

Den 7 november tog remisstiden slut. Vi arbetar just nu intensivt med att göra en sammanställning av de remissvar som finns för att överväga vilken modell som ska användas. Det finns fördelar och nackdelar med båda förslagen. Det handlar dock alltså inte om huruvida detta ska genomföras utan om hur det ska genomföras, så att vi kan säkerställa detta.

Det handlar också om ett slags avvägning mellan integritet och barnets bästa. För mig och regeringen är det alltid självklart att det är barnets bästa och barnets trygghet som måste väga tyngst.
(Applåder)

Anf. 14 EVA LINDH (S):

Herr talman! Vi har ju haft en hel del lagstiftningar i Sverige som har sett mer till vårdnadshavaren än till barnen. Så ska vi inte ha det. Barnets bästa måste alltid gå först.

Jag tycker att det är självklart – och jag tror att vi är eniga om detta – att socialtjänsten inte kan inleda en utredning om allt. Det kommer ju in orosanmälningar om saker som man inte ska inleda en utredning om. Det är ju inte så att vi tycker att man ska inleda utredningar i samband med precis alla orosanmälningar, för socialtjänsten har kompetens att göra den bedömningen. Men att inte kunna titta bakåt är ju ett väldigt stort problem – det är många socialsekreterare som, liksom jag, har sett det. Jag tror dock att det är många socialsekreterare som inte har lyft upp det genom åren; jag tänker mig att det har varit sådant som har flugit under radarn.

Nu vet vi dock om detta. Nu har vi också fått en möjlighet att ändra lagstiftningen.

Jag tycker att det är väldigt positivt att vi är eniga om att detta är ett problem och att vi behöver göra någonting. Barnets bästa måste stå i centrum. Det som oroar mig när jag tittar på de remissvar som har kommit in i samband med utredningen *Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn* är att man ser en del komplikationer och en del saker som kanske inte går att genomföra. Det verkar som att detta kan ta tid.

Det andra som var ute på remiss var alla i stället väldigt positiva till. Det skulle kunna gå snabbt, och det fanns också författningsförslag om hur man skulle kunna ändra i lagen så att vi får till en förändring för att socialsekreterare ska kunna söka bland gamla orosanmälningar.

Jag får en bekymmersrynka när detta ska ses i ett större perspektiv. Det är klart att det är bra att vi ser saker i ett större perspektiv, men det handlar

alltid om en avvägning. Hur lång tid kan det ta innan en förändring kommer på plats? Det som redan finns skulle ju kunna genomföras väldigt snabbt.

All tid som finns är ju tid som kan gå förlorad. Jag tror att alla som är här och deltar i debatten vet att det kan vara så att vi missar ett antal barn under tiden fram till att denna förändring genomförs.

Detta oroar jag mig för, och därför frågar jag återigen statsrådet: Hur lång tid kan det ta? Vad är bedömningen? När skulle det kunna bli en förändring? Statsrådet sa att frågan inte är om utan när. När skulle förändringen kunna genomföras? Man har ju genomfört detta om fler verktyg i socialtjänstens arbete. När kan det bli verklighet?

(Applåder)

Anf. 15 MARCUS WENNERSTRÖM (S):

Herr talman! Många av de tankar jag har ligger i linje med det ledamoten Eva Lindh precis redogjorde för. Det är ju helt fantastiskt att se i utredning efter utredning och även i de lagförslag som läggs fram hur beslutet att göra barnkonventionen till svensk lag gör avtryck i detta arbete. Det är jättebra att denna andemening fullföljs av regeringen.

Liksom Eva Lindh oroas jag av att statsrådet trycker på att det inte är en fråga om ”om” utan ”hur”, och då blir min följdfråga tveklöst ”när?”. Som jag var inne på i mitt första anförande finns det ett värde i att man kokar ihop saker till en jättestor gryta, men här har vi ett riktigt problem där en utredning redan är framtagen som kan lösa detta problem. Varje dag är en potentiellt förlorad dag; det vet även statsrådet. Ju längre tid det dröjer, desto fler barn riskerar vi att tappa mellan stolarna.

Jag är positivt inställd till svaret jag fick på min fråga om att vi ska kunna använda detta i en bredare bemärkelse. Det återstår att lösa praktiskt hur nya vistelsekommuner ska kunna ta del av detta, för det är inte alltid helt tydligt hur folk flyttar inom landet. Det ska dock inte finnas några hinder för att delge det. Men precis som Eva Lindh undrar jag när. Hur länge till ska vi behöva vänta på att det förslag som är färdigt sedan ett bra tag blir ett lagförslag?

(Applåder)

Anf. 16 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Jag tror att Eva Lindh och jag är överens om att detta borde ha gjorts för länge sedan. Jag tillbringar just nu så mycket tid jag bara kan med att resa runt bland landets socialtjänster, och socialsekreterare över hela landet tar upp denna fråga. Jag delar därför inte interpellantens bild av att socialsekreterare och socialtjänstemän kanske inte har tagit upp detta. Detta är en vanlig fråga eftersom det är ett problem att man inte kan följa ett barn och göra en sådan här sökning. Jag har svårt att tro att tidigare socialtjänstministrar eller motsvarande inte har fått precis samma inspel eftersom jag förutsätter att även de har gjort ett antal studiebesök. Detta är alltså väldigt viktigt.

Det är också viktigt att understryka att Socialstyrelsens rapport visar på både fördelar och nackdelar. Det fanns ett skäl för mig att ge ett utvidgat uppdrag till Utredningen om utbyte och inhämtning av uppgifter i socialtjänsten för att förebygga brott och öka skyddet för barn, inte bara för att hålla samman frågor om barnakter och gallring av vissa handlingar så att

de ses över i ett sammanhang utan också för att analysera Socialstyrelsens författningsförslag och väga de förslag som lämnats i rapporter mot andra möjligheter att göra orosanmälningar gällande barn sökbara. Det handlar om att göra vissa avvägningar, och jag tycker att man ska vara ärlig nog att säga det. Vi behöver alltså väga fördelar och nackdelar mot varandra.

Detta är också en del i den utredning jag mottog för några månader sedan och där remisstiden tog slut den 7 november. Här finns också förslag på hur man ska kunna flytta information över kommungränser, som också är viktigt i detta sammanhang.

Det finns alltså en helhet i utredningen och de tilläggsdirektiv jag lämnade till utredningen som kommer att vara oerhört betydelsefull när vi ska göra vår sammanvägda bedömning och ta fram det slutgiltiga förslaget för hur detta ska utformas.

En viktig del i detta är givetvis också regeringens arbete med sekretessregler för att sänka trösklar på olika sätt. Den nya socialtjänstlagen är en del i att tidigt kunna jobba förebyggande gentemot barn. De nya sekretessreglerna möjliggör också att socialtjänst och polis ska kunna sitta runt samma bord och därmed kunna delge varandra information.

Allt detta syftar till att vi tidigare ska kunna fånga upp barn som far illa och kunna sätta in rätt åtgärder.

Annat som socialtjänsten tar upp handlar om att se till att föräldrar tar sitt ansvar – det ansvar som är självklart för de allra flesta föräldrar. Med dagens lagstiftning har man tyvärr väldigt lite utrymme med den helt frivilliga socialtjänstlagen och den långtgående och ingripande LVU:n. Här ser regeringen över möjligheten att också få föräldrarna mer engagerade och involverade i det arbete vi vill genomföra.

Det handlar om en rad insatser, och jag konstaterar att när det gäller socialtjänstlagens begränsningar, i och med direktiven från Lena Hallengren till Margareta Winberg om att lagen inte fick vara kostnadsdrivande, kommer socialtjänstdataregisterlagen att vara väldigt betydelsefull som en del i ett stort paket för att bättre skydda våra barn.

(Applåder)

Anf. 17 EVA LINDH (S):

Herr talman! Jag väljer att inte bemöta den feltolkning statsrådet gjorde av det jag sa. Jag har arbetat som socialsekreterare sedan 1995, så det jag sa om huruvida man har uppmärksammat detta eller inte handlar om vilket perspektiv man har.

Hur som helst, vi vet att det är ett stort problem att man inte kan söka i gamla orosanmälningar eftersom vi då riskerar att missa barn som far illa. Det är ett allvarligt hot mot varje barn som berörs. Socialtjänstens arbete är inriktat på att ge det stöd och den hjälp barn behöver, oavsett om det handlar om barn som riskerar att föras bort, barn som misshandlas av en förälder eller vad det än är. Den här frågan handlar om att vi i onödan riskerar att missa barn som far illa eftersom vi inte kan söka bakåt.

Det behöver vi förändra, och jag förstår fortfarande inte, trots statsrådets beskrivning, varför vi inte kan genomföra denna lagändring. Det finns ju konkreta förslag på bordet, så det skulle kunna genomföras här och nu. Att det inte har fungerat tidigare är ju inte ett skäl för att inte göra denna viktiga lagändring så snabbt som möjligt.

Till sist: Förändringen av sekretesslagstiftningen är oerhört viktig för att man ska kunna prata med varandra. Statsrådet säger att hon ska titta på om information ska kunna föras över mellan kommuner, men det gäller bara vid misstanke om brott, inte i de situationer som vi främst tar upp. Precis som Marcus Wennerström säger är det en utvidgad fråga eftersom en del föräldrar flyttar sina barn när socialtjänsten upptäcker brister.

Jag tackar för debatten och hoppas att statsrådet kan svara på min fråga: Varför?
(Applåder)

Anf. 18 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Det är ingen tvekan om att detta behöver åtgärdas. Som jag inledde debatten med att säga gäller det inte om det ska ske utan på vilket sätt det ska utformas och att det ska vara ett så heltäckande och bra stöd som möjligt för kommuner och socialtjänst. För regeringen är det oerhört angeläget att man på bästa sätt kan säkerställa att inga barn faller mellan stolarna.

Jag är personligen mycket bekymrad över att vi i dag har familjer som när de syns på socialtjänstens radar väljer att byta kommun och på det viset kommer undan de orosanmälningar som kan finnas i en eller flera tidigare kommuner. Därför är det viktigt att man oavsett vald modell – separat sammanställningsregister eller digital vårdakt – kan söka och hitta de uppgifter man behöver också över kommungräns. Kan familjer flytta över kommungräns för att undkomma det som behöver ske från samhällets sida, till exempel vid grav omsorgsbrist, måste det säkerställas att också dessa uppgifter kan göra det.

Detta är en viktig del när vi ska sätta ned foten. Den 7 november kom alla remissvar in, och nu gör vi en sammanvägning och beredning av dessa. Det här är viktiga frågor, och foten måste sättas ned på rätt ställe. Men så fort det är möjligt återkommer vi med en lagrådsremiss och sedan en proposition till riksdagen. Att säkerställa att barn är trygga kommer att fortsätta vara en prioriterad fråga för regeringen.
(Applåder)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2023/24:120 om unga som varken arbetar eller studerar

Anf. 19 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman, ärade ledamöter och åhörare! Serkan Köse har frågat arbetsmarknads- och integrationsministern vilka konkreta åtgärder han och regeringen avser att genomföra för att stödja gruppen unga som varken arbetar eller studerar och förhindra att de fastnar i ett bestående utanförskap. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Låt mig börja med att tacka Serkan Köse för frågan. Målet för regeringens ungdomspolitik är att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Reger-

ingen har också i budgetpropositionen för 2024 som särskilt prioriterade frågor inom ungdomspolitik pekats ut som social inkludering, ökad etablering på arbetsmarknaden och förbättrad psykisk hälsa. I detta sammanhang är arbetet för att fler unga som varken arbetar eller studerar inte ska hamna i ett långvarigt utanförskap särskilt viktigt för mig och regeringen, inte minst då vi vet att unga med psykisk ohälsa är överrepresenterade inom denna grupp.

Till gruppen unga som varken arbetar eller studerar hör såväl arbetslösa som inaktiva som inte söker arbete. Gruppen är samtidigt heterogen, vilket innebär att det finns många orsaker till att unga människor befinner sig utanför studier och arbete. Inte sällan är orsakerna flera och komplexa. Ofta krävs också insatser och samarbete mellan flera olika aktörer på nationell, regional och lokal nivå för att unga ska övergå till antingen studier eller arbete.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har sedan 2018 ett uppdrag att stödja de aktörer, i första hand kommuner, som bidrar till etablering av unga som varken arbetar eller studerar. I uppdraget ingår även att vara samordnande i den nationella stödfunktionen för arbetet och att inom ramen för detta arbete inhämta kunskap och erfarenheter från andra myndigheter. Uppdraget genomförs även i nära dialog med Sveriges Kommuner och Regioner samt organisationer i civilsamhället. Det är ett viktigt uppdrag, och regeringen har därför beslutat att förlänga uppdraget även för 2023.

När det gäller unga som är arbetslösa finns relativt god kunskap om vilka insatser som är effektiva. Däremot är kunskapsläget mindre gott när det gäller vilka insatser som fungerar för unga som inte studerar men som inte heller är inskrivna på Arbetsförmedlingen.

Regeringen har därför under våren 2023 också gett Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd ett uppdrag att ta fram kunskap om insatser riktade till unga med psykisk ohälsa och funktionsnedsättning som varken arbetar eller studerar. I uppdraget ingår att sammanställa kunskap om förebyggande insatser för att förhindra att denna heterogena grupp unga hamnar utanför arbete och studier, att beskriva gruppens olika behov av stöd samt att identifiera de insatser som kan underlätta övergången till studier eller arbete. Uppdraget ska slutredovisas den 15 november 2024.

Anf. 20 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för ert svar! I förra veckans debatt med arbetsmarknadsminister Johan Pehrson diskuterade vi de utmaningar som unga med funktionsnedsättning möter på arbetsmarknaden. Det är en grupp där endast hälften är sysselsatta, och många upplever diskriminering.

Herr talman! Dessa problem är direkt relevanta för dagens diskussion om de närmare 140 000 unga svenskar som enligt Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF, befinner sig utanför arbetsmarknaden och utbildningssystemet. Denna situation, herr talman, som ofta kan leda till långvarigt utanförskap, påverkar allvarligt ungas psykiska hälsa, självbild och framtidstro.

Unga med funktionsnedsättning står inför större utmaningar än andra unga på arbetsmarknaden, inklusive långa perioder av arbetslöshet och en

svår kamp för att hitta arbete. Det är därför viktigt att vi skapar förutsättningar för att bryta ned hindren för dessa unga människor.

Herr talman! För att Arbetsförmedlingen ska kunna stödja dessa individer effektivt krävs det att myndigheten har tillräckligt med resurser och personal. Det personliga och kunniga stödet till personer med funktionsnedsättning kan inte ersättas av digitalisering, utan det kräver en djupgående förståelse för varje individ man möter.

Det är därför viktigt, herr talman, att vi ser dessa unga individer som en resurs för samhället och inte som en börda. Vi måste skapa en arbetsmarknad som är öppen och tillgänglig för alla, oavsett funktionsförmåga eller andra hinder. För att göra detta krävs en sammanhållen politik som inte bara adresserar de omedelbara behoven utan också de långsiktiga lösningarna för att integrera dessa unga människor i samhället.

Jag vill tacka statsrådet för svaret. Statsrådets svar visar på en medvetenhet om problemets allvar. Statsrådets betoning på betydelsen av att stödja unga med psykisk ohälsa och funktionsnedsättning är viktigt eftersom dessa grupper ofta är överrepresenterade bland unga som varken arbetar eller studerar.

Jag välkomnar också regeringens betoning på behovet av samarbete mellan olika aktörer på nationell, regional och lokal nivå.

Herr talman! MUCF:s rapport lyfter att unga, särskilt de som är utrikes födda eller har funktionsnedsättningar, kämpar med hårdare ekonomiska levnadsvillkor, vilket också har förvärrats under pandemin. Detta visar att behovet av insatser som kan leda till att unga människor kan bryta utanförskapet är fortsatt stort.

Herr talman! Vi socialdemokrater accepterar inte att unga människor fastnar i passivitet och arbetslöshet. De ska få det stöd de behöver för att komma in i arbete eller utbildning. Vi ska ha en statlig aktiv arbetsmarknadspolitik i hela landet. Oavsett var i landet man bor ska man snabbt kunna få hjälp och stöd för att komma i jobb. En viktig förutsättning för det är att samverkan mellan arbetsförmedling, kommuner och arbetsgivare fungerar i varje kommun.

Unga med psykisk ohälsa, funktionsnedsättning eller andra svårigheter ska få särskilt stöd och särskild vägledning. Unga som saknar gymnasieutbildning ska i första hand stöttas till att fullfölja denna. Därför vill vi socialdemokrater återinföra utbildningskontrakten, som vi tycker är viktiga. Vi vill också införa en bortre gräns för hur länge unga vuxna får vara arbetslösa innan någon form av insats ges.

Herr talman! Jag välkomnar återigen Jakob Forssmeds engagemang i frågan. Men min fråga kvarstår: Hur avser regeringen att konkret stärka och utveckla stödet för dessa unga människor så att de kan få möjligheten till dels jobb, dels utbildning?

Anf. 21 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Herr talman! Tack till Serkan Köse för lyftandet av en viktig fråga, och tack till statsrådet för svaret! Jag vill instämma i det som ledamoten Köse just sa: Det är ett bra svar, som visar på engagemang i den här typen av frågor. Det gör mig glad att höra att det finns ett sådant engagemang för de här unga människorna.

Det är ett ganska stort samhällsproblem som vi pratar om. Som ledamoten Köse nämnde är det 140 000 unga som varken arbetar eller studerar.

De finns överallt. De finns hemma där jag kommer ifrån – Ystad, en stad på 20 000 invånare. Där finns en hel del. De finns här i Stockholm, i Göteborg och i Malmö. De finns tyvärr över hela Sverige.

Statsrådet beskriver regeringens arbete väl i svaret, som jag sa, men vi är förmodligen alla överens om att mer behöver göras för att på något sätt komma till rätta med denna samhällsproblematik och få unga i någon typ av aktivitet. Det krävs ett arbete från flera statsråd: socialministern, arbetsmarknadsministern, utbildningsministern och säkert ännu fler.

Jag vill ta tillfället i akt att lägga lite särskild vikt vid ett av vår tids stora samhällsproblem, nämligen den psykiska ohälsan bland unga, som ju också får inverkan i den här frågan.

Vi lever i ett samhälle och en tidsålder som präglas av press på olika sätt. Unga känner sig pressade av utbildningen, till exempel. Vi har ett betygssystem som man tycker pressar en till att ha perfekta betyg, annars kommer man inte att kunna leva det liv man vill leva. Vi har sociala medier – Instagram, Tiktok eller vad ni nu vill hitta för plattform – som också pressar unga till att se ut på ett visst sätt, vara på ett visst sätt och leva på ett visst sätt. Det är helt enkelt många som inte pallar. Man pallar inte med all den press man utsätts för i samhället. Effekten blir att man riskerar att bli en så kallad hemmasittare, för att uttrycka sig lite slarvigt. Detta är ett problem.

Vi lever som sagt i ett samhälle som präglas av konsumtion, perfektion och prestation. Man ska konsumera. Man ska vara perfekt, se perfekt ut, ha perfekta betyg och leva ett perfekt liv – framför allt på ytan, så att alla kan se det. Man ska också prestera hela tiden. Detta präglar alldeles för många ungas liv. Jag har pratat med dem, jag har träffat dem och jag vet att de finns där ute i alldeles för hög utsträckning.

Vi har ett betygssystem med exempelvis betyget F, som också leder till att många unga slås ut tidigt. Man kommer inte in på gymnasiet, och helt plötsligt har man inte den gymnasieutbildning som är så viktig för att man ska komma i arbete eller annan aktivitet. Det är svårt att komma in på högskola om man inte ens har gått gymnasiet, till exempel. Där har vi ytterligare en sak som skapar mer press och mer psykisk ohälsa.

Detta är ett samhällsproblem som vi behöver göra allt vi kan för att komma till rätta med. Jag är övertygad om att statsrådet delar den uppfattningen, men jag tycker att vi behöver vara tydliga med att detta är en stor samhällsutmaning.

Jag vill fråga statsrådet om han på något sätt kan beskriva hur regeringen arbetar med den här typen av frågor, som snarare handlar om normer och värderingar. Hur arbetar man för att se till att vi inte har ett samhälle som präglas av en känsla av konsumtion, perfektion och prestation? Hur ser vi till att unga kan känna att de har en plats i dagens samhälle utan att behöva ha de dyraste kläderna, ha de bästa betygen och se perfekta ut?

Nu är jag inte så ung. Jag fyller snart 30. Men när jag går in på min egen Instagram och ser hur jag överöses med samma typ av budskap kan jag bara tänka mig hur det är att vara 14, 15 eller 16 år och överösas med detta varje gång man öppnar sina sociala medier.

(Applåder)

Prot. 2023/24:29
14 november

Svar på
interpellationer

Anf. 22 SOFIA AMLOH (S):

Herr talman! Jag vill tacka både Serkan Köse för interpellationen och statsrådet för svaret. Jag vet sedan tidigare att statsrådet är otroligt engagerad i dessa frågor och ser därför särskilt fram emot den här debatten.

Jag vill börja med att beskriva dagens arbetsmarknad. Vi ser just nu en sviktande arbetsmarknad, en arbetsmarknad där varslen ökar, där fler blir arbetslösa och där sysselsättningen går ned. Detta får ganska stora konsekvenser framgent för många saker och för många målgrupper ute i samhället. Det påverkar oss djupt.

När en människa går ut i arbetslöshet och förlorar jobbet gör det någonting med en. Du är inte behövd längre. Du går hem när många andra i din omgivning går till jobbet. Du går ifrån rutiner en vardag som gått förlorad. Det gör någonting med en människa att gå ut i arbetslöshet.

Det går också ganska fort. Det räcker att vara arbetslös någon månad eller två eller tre innan du blir isolerad och känner ett stort utanförskap som är svårt att ta sig ifrån.

I den ekonomiska kris vi nu befinner oss i ser vi också en kraftig kris på bostadsmarknaden. Bostadsbyggandet sjunker näst intill som en gråsten. Det gör att varslen just nu ökar bland byggbolagen i väldigt hög takt. Det är många som varslas om uppsägning och som slutar.

I detta läge väljer byggbolagen också att avsluta byggnadslärlingarnas utbildning, för det är ändå detta det innebär. De som går byggnadsprogrammet har sin lärlingstid. De ska göra så och så många timmar för att fullgöra sin utbildning. Kanske har de en, två eller fyra månader kvar på denna då de ska göra praktik och vara lärling ute på byggarbetsplatser. Lärlingarna är heller ingenting som byggbolagen finansierar. Detta är en del i utbildningen. De kostar ingenting att ha ute på arbetsplatserna för byggbolagen.

Det finns ingen anledning att avsluta detta. Det finns däremot konsekvenser som är ganska stora – att man inte kan fullgöra sin utbildning och ha papper på att man har den, trots att man är väldigt nära att vara färdigutbildad. Det som också händer är att man går ut i arbetslöshet trots att man är så nära att vara inne på arbetsmarknaden som fullt utbildad. Detta gör väldigt mycket med de här individerna.

Jag tycker att det finns en hel del saker som regeringen kan göra för att dessa personer ska kunna fullgöra sin utbildning. Min fråga till regeringen är varför man inte gör mer för att dessa unga människor ska kunna göra det och inte behöva gå ut i arbetslöshet när de har en så viktig utbildning. (Applåder)

Anf. 23 EVA LINDH (S):

Herr talman! Tack för att du ställer den här interpellationen, Serkan Köse! Tack också till statsrådet Forssmed, som jag vet kan den här frågan! Det var inte därför jag begärde ordet, men när jag såg interpellationen kände jag att jag ville gå upp i talarstolen och ge en bild av alla de ungdomar och människor som vi faktiskt pratar om.

När vi pratar om unga som varken arbetar eller studerar är det lätt att få någon diffus bild av den gruppen och vilka de är. Eftersom jag i nästan hela mitt liv har jobbat med unga människor har jag mött många som hamnat i denna situation. En del hamnar där för att det händer något tragiskt i

livet. Det kan vara någon i familjen som dör eller någonting annat som gör att man missar en tid i skolan. Det är svårt att ta igen den.

Vi pratar alltså inte bara om människor som är ute i kriminalitet eller liknande, utan det handlar just om människor som på något sätt har hamnat efter. När man gör det blir uppförsbacken, som Sofia Amloh var inne på, så himla lång. Det blir tufft att ta igen det. När man har börjat vara hemma – det är därför vi slarvigt har kallat dessa personer hemmasittare – blir det också en svårighet i sig. Då har man att kämpa med sina egna svårigheter men också svårigheten att vara borta från samhället så länge. Då behöver samhället verkligen gripa in och göra många olika insatser.

Vissa kommuner är bra. En del kommuner är väldigt engagerade och tar tag i de unga väldigt tidigt och kan då också med hjälp sätta in stöd-insatser tidigt. På sina håll kan också myndigheter vara bra. Men det är alltid lite som att det inte hänger ihop, eller hur? Staten, kommunen och regionerna samarbetar inte alltid kring de elever och de unga människor som vi pratar om för att ge dem det stöd de verkligen behöver.

Det vore därför fantastiskt om vi tillsammans kunde hitta vad vi ska göra med de unga människor som varken arbetar eller studerar. Det är nämligen en sorg för dem, vilket jag har beskrivit, men det är också ett stort tapp för samhället. Det är en stor grupp människor som inte kan vara med och bidra till samhället, trots att det inte handlar om brist på kompetens. Man kan bidra.

Oron blir såklart snäppet större nu när varslen ökar.

Det är bra att frågan ställs. Det är också bra att det finns ett engagemang från statsrådet. Hur omvandlar vi detta engagemang, som vi nu känner, till att man tar tag i det, så att vi får fler unga som är i arbete eller studerar och som kan känna att de är en del av samhället och inte hamnar efter?

(Applåder)

Anf. 24 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Jag blir väldigt glad över det stora engagemanget från riksdagens ledamöter. Det är värdefullt och betydelsefullt. Jag ser också fram emot idéer kring detta.

Det är en komplex fråga. Det är en komplex heterogen grupp vi talar om. Det gäller att vi använder många olika verktyg för att nå fram och för att se till att de här personerna blir inkluderade i samhället. Det är angeläget att alla människor får chansen att bli sedda och bekräftade och får möjlighet att bidra. Det är vårt gemensamma ansvar att se till att förutsättningarna blir sådana att det blir möjligt.

Som flera av ledamöterna här lyfter upp krävs det ett engagemang från flera statsråd inom flera politikområden för att det ska bli möjligt. Jag kan försäkra er att vi i regeringen tillsammans för diskussionen om vad mer vi kan göra. Jag ser några saker som särskilt angelägna i sammanhanget. Det är förstas att fortsätta jobba med uppdragen till Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, som har en viktig roll när det gäller att stötta kommuner i att arbeta och orka fortsätta arbeta med det samordnade arbete som behöver ske.

Vi behöver också arbeta med elevhälsan och bygga ut den, så att den är mer närvarande och finns på varje skola, rent fysiskt. Den ska vara ett stöd för de personer som riskerar att bli hemmasittare, vilket är en enorm riskfaktor för att sedan hamna i den här situationen.

Prot. 2023/24:29
14 november

Svar på
interpellationer

Vi måste också se till att vi klarar att bättre följa barnen genom livet, så att vi tidigare kan fånga upp dem som riskerar att hamna snett. Vi har i dag ett bra system med BVC. Det behöver vi utvidga så att vi följer barnets hälsa under hela uppväxten genom ett hälsoprogram. Vi har gett Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett sådant, så att alla aktörer som kommer i kontakt med barnet får möjlighet att följa det och vidta åtgärder längs vägen. Jag tror att det är angeläget att vi inte släpper barnen på det sätt som jag tycker att vi gör lite i dag.

Den förra regeringen tillsatte Utredningen om fler vägar till arbetslivet. Det är en viktig utredning. Där finns också ett tilläggsdirektiv om hur vi kan skapa fler vägar och möjligheter för personer att få en yrkesutbildning och komma in i yrkesutbildning på olika sätt. Det är ett delsvar på Sofia Amlohs fråga om bygglärlingar. Jag får dock be att få återkomma eller att ansvarigt statsråd får återkomma om mer konkreta åtgärder i det fallet.

Jag vill också lyfta fram folkhögskolornas viktiga roll i sammanhanget, även om det inte är mitt ansvarsområde. Det är en skolform som är viktig att bevara och utveckla; vi vet att den har spelat stor roll för människor som inte har kommit till sin rätt i andra sammanhang. Det är en erfarenhet som man kan dra och som förtjänar att dras om detta.

Jag återkommer i mitt nästa inlägg med några särskilda tankar om det som Adrian Magnusson lyfte upp och som är angeläget att fånga upp, men jag ser att min talartid i den här rundan håller på att ta slut. Det handlade om åtgärder som det är angeläget för oss att arbeta vidare med för att färre personer ska hamna i denna situation och för att vi ska kunna arbeta mer samordnat kring dem som ändå hamnar i den situationen.

Anf. 25 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! Jag vill återigen tacka statsrådet för svaret och för förtydligandena om de åtgärder som har vidtagits och som regeringen avser att vidta. Jag måste säga att det känns bra.

I sitt första svar lyfte statsrådet upp en viktig punkt som jag vill understryka: att det finns god kunskap om effektiva insatser för arbetslösa unga men att kunskapsläget är bristfälligt när det gäller dem som varken arbetar, studerar eller är inskrivna på Arbetsförmedlingen. Denna kunskapslucka måste åtgärdas för att vi effektivt ska kunna stödja denna grupp.

Anders Forslund och Linus Liljebergs forskning för IFAU leder till viktiga insikter i detta sammanhang. Deras studie visar att nästan en tiondel av ungdomarna i åldrarna 20–24 varken arbetar eller studerar och att många av dessa, nästan en tredjedel, har funktionsnedsättningar. Denna forskning visar återigen att gruppen, precis som statsrådet var inne på, är heterogen och att det inte finns någon universell lösning för dessa unga individer. Det behövs ett batteri av åtgärder för att vi ska kunna hantera detta.

Jag konstaterar också att många av dessa ungdomar är lågutbildade, bor i familjer med försörjningsstöd och har föräldrar som är födda utanför Europa. Deras situation varierar. Vissa är aktivt arbetssökande. Andra har gett upp hoppet om att hitta arbete. Och en del har valt att ta ett sabbatsår.

Enligt MUCF:s rapport uppgår 48,2 procent av de unga, det vill säga hälften av ungdomarna, att man har fått ekonomisk hjälp av föräldrar eller närstående någon gång under det senaste året. Men det finns en grupp, på närmare bestämt 6 procent av ungdomarna, som uppgår att de inte har möj-

lighet att få ekonomisk hjälp av föräldrar eller närstående. Andelen är högre bland utrikes födda unga. Det är alarmerande. Därför välkomnar jag statsrådets engagemang i frågorna.

Forslund och Liljeberg pekar på att internationell forskning visar att ungdomsprogrammen kan ha positiva effekter på sysselsättning och inkomster men att effekterna kan variera över tid. Detta understryker behovet av tidiga, målgruppsanpassade insatser.

Statsrådet frågade vad vi behöver göra. En nyckelfaktor är individuell uppföljning, vilket ger bättre resultat och pekar på behovet av en skräddarsydd strategi. Däremot står det klart att vi behöver en kombination av offentliga, privata och civilsamhälleliga insatser för att effektivt stödja dessa unga.

Jag välkomnar att statsrådet lyfter upp stödet till folkhögskolorna. Däremot är det lite märkligt att stödet till studieförbunden tas bort. En halv miljard kronor försvinner från studieförbunden, som gör enorma insatser inte minst riktat till dessa grupper.

Slutsatsen från forskningen är att arbetsmarknadspolitiska åtgärder såsom arbetsförmedlingsinsatser, subventionerade anställningar och i vissa fall arbetsmarknadsutbildning kan vara effektiva. Återigen, statsrådet: Det krävs snarare mer och inte mindre resurser till den aktiva arbetsmarknadspolitiken.

Sammanfattningsvis kan jag konstatera att forskningen tydligt visar att vi behöver noggrant planerade, målgruppsanpassade och sektorsövergripande strategier för att framgångsrikt stödja dessa unga människor mot arbete och studier.

På Kristdemokraternas hemsida lyfts det fram ganska tydligt att det är viktigt att få in unga på arbetsmarknaden och att det är avgörande för ungas möjligheter att bygga upp ett fungerande liv som vuxna. Därför frågar jag statsrådet igen: Hur avser statsrådet att ta till vara denna forskning och vidareutveckla åtgärder för att effektivt stödja de unga människor i Sverige som varken arbetar eller studerar för att de ska få möjlighet att bygga upp ett fungerande vuxenliv, som Kristdemokraterna pekar på?

Anf. 26 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Herr talman! Jag fick inte det jag sa bemött. Det skulle komma i nästa anförande, så jag får väl prata nu ändå. Det är inte alltid jag vill att ministrarna ska prata längre än den utsatta talartiden. Just i dag ville jag faktiskt det, men jag får vänta. Den som väntar på något gott!

I min hemkommun har man inlett ett arbete som kallas Backa barnet, där man försöker fånga upp unga tidigt och se till att de har *en* kontakt med alla de instanser som finns – skola, socialtjänst och så vidare. Jag vet att utbildningsministern nyligen var i Ystad, så jag kan ta tillfället i akt och slå ett slag för det projektet. Jag tror att det är ett framgångsrikt sätt att jobba med barn och unga.

Det är bra att socialministern är intresserad av folkhögskolorna. Jag har själv besökt alla folkhögskolor i min valkrets i södra Skåne och är glad över intresset. Jag beklagar att utbildningsministern inte verkar dela det, men jag uppskattar absolut socialministerns intresse.

Utredningar och direktiv i all ära, men ord och uttryck har betydelse. Jag uppfattar det som att statsrådet delar den uppfattningen. Vi lever ju i en polariserad tid med många politiska konflikter, men i just den här frågan

Prot. 2023/24:29
14 november

Svar på
interpellationer

hoppas jag att vi ändå kan enas och försöka hitta gemensamma vägar för att fler unga ska komma i arbete eller börja studera. Jag tar gärna en konflikt med regeringen när jag tycker att det är lämpligt, men i det här fallet behöver vi hitta gemensamma lösningar. I det här fallet vill jag inte att vi ska ha några stora politiska konflikter utan att vi ser till att få de här unga i arbete eller studier.

Jag vill inte träffa fler unga som så att säga har försvunnit in i psykisk ohälsa och varken vill arbeta, studera eller bidra till samhället. Jag vill inte höra om fler unga som har fastnat i att inte vara aktiva och som kanske i den hopplösheten till och med har valt att avsluta sina liv. Det hoppas jag att vi kan göra allt för att undvika. Den yttersta följden av detta är faktiskt att det finns unga som väljer att avsluta sina liv, och det är en stor tragedi för hela samhället.

Anf. 27 SOFIA AMLOH (S):

Herr talman! I mitt tidigare anförande var jag inne på byggnadslärlingarna som ett av exemplen. Det är kanske en mer utvidgad målgrupp än vad den här debatten handlar om, men jag tycker ändå att det är viktigt att ta upp det exemplet. Nu när arbetsmarknaden sviktar, bostadsbyggandet sjunker och varslen duggar otroligt tätt inom byggbranschen drabbar det lärlingarna som är ute på byggarbetsplatserna för att lära sig, tillgodogöra sig sin utbildning och göra de sista månaderna och timmarna för att få den klar. Det händer just nu.

Jag vet att statsrådet svarade med att ta tillbaka den här frågan till ansvariga statsråd och till regeringen, och jag vill skicka med att det här är någonting som händer just nu. Jag träffade flera lärlingar bara häromdagen. Det är nu de går hem. De kan inte avsluta sina utbildningar och går i bästa fall över till a-kassa. De blir arbetslösa och hamnar hemma.

Det vi säger till de här eleverna, dessa unga människor, är att de inte behövs. De har valt en praktisk linje, uppenbarligen för att de vill vara ute och jobba och vara väldigt fysiska i sina jobb. Det är ett yrkesval de gjort efter en lång skoltid, men nu kan de inte avsluta sina utbildningar och är arbetslösa. Det är något man bör agera på ganska omgående; det är mitt medskick till regeringen.

Anf. 28 EVA LINDH (S):

Herr talman! Vi har en gemensam förståelse av problemet – gott så. Men vad behöver då göras? Jag håller med om att folkhögskolorna är viktiga. Många gånger kan folkhögskolorna på ett väldigt bra sätt fånga upp elever som har missat mycket i skolan. Men det prioriterar regeringen ned.

Elevehälsan är oerhört viktig. Där kan man göra insatser under skoltid, och det är sådana tidiga insatser vi vill ha för att rädda elever. Men regeringen ger otillräckliga resurser till kommunerna.

Regionerna kan också göra insatser, men det är likadant där. Resurserna är otillräckliga.

Studieförbunden kan också vara viktiga, men även där är det neddragningar.

Vad vi behöver är alltså satsningar på dessa unga människor så att de får ett drägligt och bra liv – ett gott liv – i stället för att inte vara del av samhället. Det behövs också för att samhället ska få ta del av all den kompetens som de unga bär på.

Varför prioriterar regeringen ned det som skulle kunna göras för att unga ska få en plats i samhället och studera eller arbeta?
(Applåder)

Prot. 2023/24:29
14 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 29 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Det är många frågor att svara på. Jag ska göra ett försök.

Vad gäller folkhögskolor är det inte så att regeringen prioriterar ned dem. Tvärtom tillför vi ytterligare 100 miljoner till folkhögskolorna nästa år. Vi satsar också stora resurser på kommuner och regioner. Man kan förstås hävda att det borde vara mer, men det är ett väldigt tufft ekonomiskt läge. Ungefär 40 procent av budgetens reformutrymme går till kommuner, regioner och välfärdsverksamheter inklusive skolor. Inte minst finns det satsningar på skolsociala team, som ju är väldigt viktiga för att säkra resurser till personer i utsatta situationer som behöver mer stöd än vad vi hittills har kunnat ge. Det är också en viktig sak.

Jag tycker själv för övrigt att Anders Forslund är en utmärkt forskare som ofta ger nya perspektiv på saker och som jag gärna lyssnar på.

Jag tänkte svara Adrian Magnusson angående ungas utsatthet och psykiska ohälsa. Jag tror att ledamoten nämnde konsumtion, perfektion och prestation. Jag tänker själv att om det är något varje samhälle – och definitivt vårt – måste klara av är det att se till att alla unga människor får en känsla av att de är värdefulla och att de är älskade för att de är, inte för vad de gör, hur de ser ut eller vad de presterar. Klarar vi inte det är vi väldigt illa ute. Jag tycker att det är många som drar i en annan riktning.

Jag tänker på dagens medieflöde och sociala medieflöde som varje barn har på armlängds avstånd. Man pratar om armlängds avstånd till kulturen, men på armlängds avstånd har de under dygnets alla timmar ett flöde som sköljer över dem och som är nästan omöjligt att sortera i. Varför ser jag det här över huvud taget? Vad är det för budskap som kommer, och hur ska jag som 14-, 15-, 16- eller 13-åring hantera detta?

Jag tycker att vi som samhälle måste fundera på hur vi hanterar detta. Jag har gett Folkhälsomyndigheten i uppdrag att undersöka vad det finns för samband mellan detta och ohälsa hos barn och unga. Hur kan vi få riktlinjer och rekommendationer för vad som är lagom användning? Hur påverkas barns och ungas uppväxt inte bara av den tid de lägger på detta utan också av det de faktiskt ser, i termer av olika skeva ideal?

Många, inte minst unga män, anger att de upplever att deras liv är meningslösa. Det är oerhört oroväckande för oss alla. Vi måste möta det på olika sätt. Jag har nämnt ett antal saker här. Vi måste möta det med mer gemenskap. Vi måste se till att fler får närvarande vuxna i sina liv – föräldrar, ledare, lärare och skolpersonal. Det tror jag är viktigt.

Vi pratar ofta om att den psykiska ohälsan ska klaras av genom att korta köerna till barn- och ungdomspsykiatri. Det är superviktigt att de som har stora behov får tillgång till vård, men detta måste bli en uppgift för hela samhället. Det måste bli en uppgift för så många fler att ta hand om detta. Alla aktörer – myndigheter, skolor, alla – måste se det som sin uppgift. Vi – var och en – måste se det som vår uppgift.

Jag träffade en ung person för ett tag sedan som hade tagit sig igenom en period av psykisk ohälsa. Det var en som ställde frågan till henne vad hon hade behövt höra som 16-åring. Hon svarade att hon hade behövt att

någon tog henne i handen och sa att det kommer att bli bra och att det kommer att ordna sig.

Anf. 30 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! Jag tackar återigen statsrådet för svaret. I dag har vi diskuterat den allvarliga situationen för unga som varken arbetar eller studerar – närmare bestämt 140 000 unga människor.

Vi möter dessa unga människor varje dag. Vi möter dem ute på gatan, på torget och i centrumen. De finns överallt. Vi vet att många av dem kämpar väldigt hårt för att göra rätt för sig men möter hinder.

Vi har ansvar, statsrådet, för att se till att dessa unga människor får all hjälp och allt stöd de behöver för att komma i studier eller arbete. De måste få en chans. Vi har ansvar för att se till att dessa unga människor får en chans. Då gäller det att samhället har tillräckligt med resurser för att klara detta.

Det gäller att kommunerna har tillräckligt med resurser för att möta dessa unga människor i skolan. Vi pratar om elevhälsan. Det behövs resurser till skolan. Det behövs också mer resurser till sjukvården så att vi kan möta dessa unga människor.

Det behövs mer resurser till studieförbunden; att man tar bort en halv miljard kommer inte att hjälpa unga människor. Att studieförbunden tvingas lägga ned verksamheter som riktar sig till unga människor kommer inte heller att hjälpa. Folkhögskolorna som vi träffar pratar om plus och minus. Många brottas med sin ekonomi just nu. Det är många kurser som man funderar på om man kommer att klara att ha kvar eller inte.

Det behövs mer resurser till Sveriges kommuner och regioner. Vi vet att många kommuner nu brottas med sina budgetar för att få ihop detta. Det behövs mer resurser till arbetsmarknadspolitiken, inte mindre resurser. Mindre resurser till Arbetsförmedlingen kommer inte att hjälpa dessa unga människor. Inte heller kommer mindre resurser till arbetsmarknadspolitiska åtgärder att hjälpa dessa unga människor.

Jag vet att Jakob Forssmed är engagerad i dessa frågor. Jag hoppas verkligen att Jakob Forssmed tar med sig dessa diskussioner in i Regeringskansliet och till sina kompisar i regeringen och får dem att fundera. Vi behöver göra allt vi kan för att se till att dessa unga människor kommer i arbete eller utbildning. Tack för en bra debatt!

Anf. 31 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Jag tackar Serkan Köse för interpellationen och tackar de många ledamöter som deltagit i debatten för engagemanget. Jag delar bilden att det på många ställen behövs mer resurser. Vi tillför resurser till kommuner och regioner nu. Vi är samtidigt i ett tufft ekonomiskt läge. Inflationen är det som äter sönder mycket av ekonomierna. Då behöver vi göra kloka ekonomiska val för att inte försämra läget ytterligare.

Samtidigt behöver vi göra saker som är konkreta och på riktigt. Serkan Köse har nämnt en del exempel. Vi har pratat om ett antal åtgärder som vi behöver vidta eller förstärka. Inte minst behöver vi bli bättre på att följa och tidigare se vilka som riskerar att hamna i den här typen av situationer.

Jag vill nämna en sak som jag inte har hunnit nämna tidigare. Det handlar om att vi ibland kan arbeta smartare och identifiera problem tidigare. Det är inte alltid så att våra ekonomiska system premierar de tidiga insats-

erna. Vi har nu initierat ett arbete för att stötta de kommuner som vill jobba med sociala investeringar och sociala utfallskontrakt. Jag tror att det här är en grupp av personer där man ibland missar att göra tidigare insatser som skulle kunna hjälpa dem. Vi kan skapa strukturer och drivkrafter att göra mer tidigare, trots att våra budgetperioder ibland är lite kortsiktiga och vi inte alltid gör det som vi borde göra.

Vi ser att en del kommuner och regioner arbetar med detta, och vi vill från regeringens sida stötta det arbetet bättre. Inte minst i Norrköping i Eva Lindhs hemlän har man gjort detta. Våra partier har tillsammans tagit fram modeller för det här. Vi tror att det är någonting som man skulle kunna jobba mer med. Vi skulle från statens sida kunna bidra när det gäller olika sätt att effektutvärdera så att vi får nya sätt att jobba med de här komplexa problemen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2023/24:122 om IS-återvändare som jobbar nära barn och unga

Anf. 32 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Tobias Andersson har frågat mig hur jag avser att arbeta framåt med frågor om IS-återvändare som jobbar nära barn och unga. Tobias Andersson har också frågat mig om jag och regeringen avser att vidta några åtgärder för att garantera att barn och unga får en uppväxt fri från IS-återvändare.

Låt mig inledningsvis vara tydlig med att vi måste säkerställa att de som jobbar med barn och unga inte har en bakgrund som riskerar att äventyra barns och ungas säkerhet eller innebär en risk för att barn och unga socialiseras och rekryteras in i brottslighet. Uppgifterna i den artikel som Tobias Andersson refererar till i interpellationen är ytterst bekymmersamma och bör tas på största allvar.

I min roll som socialminister med ansvar för ungdomsfrågor är det en självklarhet att barn och unga ska växa upp i en trygg miljö. Det är inte under några omständigheter acceptabelt att vuxna som riskerar att utnyttja sin position i mötet med barn och unga för illvilliga och kriminella syften ges tillträde till sammanhang där barn och unga vistas.

Det är viktigt att arbetsgivare som ansvarar för personal som arbetar med barn genomför noggranna rekryteringsprocesser och skaffar sig god kännedom om den person som ska anställas. En del i denna process är kontroll av om personen i fråga tidigare är dömd för brott. Arbetsgivare i kommuner och regioner samt företag och organisationer har i nuläget möjlighet att enligt lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn begära ett registerutdrag ur belastningsregistret av en person som ska anställas, om arbetet innebär direkt och regelbunden kontakt med barn. Det finns enligt den lagen inte något krav på att begära sådant registerutdrag vid anställning, och det är ytterst arbetsgivarens ansvar att säkerställa att endast den som är lämplig för en viss befattning anställs.

Därutöver finns andra verksamhetsspecifika regelverk som styr användningen av registerutdrag, exempelvis lagen (2007:171) om registerkontroll vid vissa boenden som tar emot barn. Enligt denna får hem för

Prot. 2023/24:29
14 november

Svar på
interpellationer

vård eller boende, HVB, och stödboenden som tar emot barn inte anställa någon som inte har kontrollerats mot belastningsregistret eller misstankeregistret. Där framgår också att Inspektionen för vård och omsorg har möjlighet att besluta att återkalla tillstånd för boenden som bedrivs i enskild regi och som inte kontrollerar registerutdrag. För att ytterligare säkerställa barns och ungas trygghet föreslår regeringen i lagrådsremissen *Ett fönster av möjligheter – stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende* att motsvarande bestämmelser ska gälla även för skyddade boenden som tar emot barn.

I skollagen (2010:800) framgår också specifika regelverk för registerutdrag inom skolans område. När ny personal ska anställas i förskolan och skolan eller inom annan pedagogisk verksamhet ska en registerkontroll göras. Bestämmelserna om registerutdrag i skollagen togs dock fram för över 20 år sedan, och i ett sådant utdrag finns enbart uppgifter om vissa specifika brott. Sedan dess har bland annat brotten deltagande i terroristorganisation och involverande av underårig i brottslighet införts. Skolan ska vara en trygg och säker plats där våra barn och unga kan bygga sin framtid, och det kan därför finnas anledning att se över lagstiftningen på området.

Det är samtidigt viktigt att komma ihåg att belastningsregistret är ett komplement till övriga uppgifter som en arbetssökande lämnar under anställningsprocessen.

Regeringens arbete i dessa frågor sträcker sig över flera områden där ett stort antal myndigheter är involverade. Exempelvis bedriver Säkerhetspolisen en kontinuerlig uppföljning i fråga om individer som misstänks ingå i den våldsbejakande extremistiska miljön i stort, inbegripet individer som har rest till och återvänt från konfliktområden. Säkerhetspolisen gör löpande bedömningar om huruvida den här typen av individer utgör ett säkerhetshot eller inte och vidtar åtgärder utifrån det. Därtill har Center mot våldsbejakande extremism vid Brottsförebyggande rådet i sin tur en god beredskap för att ge kontinuerligt stöd till kommuner och yrkesverksamma på lokal nivå.

Låt mig avslutningsvis upprepa att det är en självklarhet att barn och unga ska växa upp i en trygg miljö och att regeringen arbetar intensivt för att säkerställa att så ska vara fallet.

Anf. 33 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret. Som ministern nämnde kunde Expressen nyligen avslöja att en stor andel av de kartlagda IS-återvändarna valt att söka sig till yrken där de jobbar nära barn och unga – ett faktum som torde vara irriterande och oroande för de flesta.

Herr talman! Utan att säga ”vad var det vi sa” kan man ändå konstatera att vi med Sverigedemokraternas politik aldrig hade hamnat i den nu uppkomna situationen. Det är nog bekant för de flesta. Sverigedemokraterna hade inte välkomnat de utländska IS-terroristerna till Sverige vare sig innan eller efter att de valde att ansluta sig till IS. Utan invandring av islamister sker inte heller något återvändande av islamister som hunnit spendera tid hos IS.

Nu befinner vi oss ändå i en situation där det är viktigt att vi försöker att övertyga såväl hela det politiska etablissemanget som det offentliga så

att vi säkerställer att alla aktörer som är viktiga slutar med att vara naiva i de fall de fortsatt är det.

Visst, herr talman, skulle det rent hypotetiskt kunna vara så att de som väldigt medvetet valde att resa hela vägen till Syrien för att ansluta sig till en terrorsekt i dag ångrar sig djupt och har valt att viga resten av sina liv åt att hjälpa barn och unga i Sverige sedan de kom tillbaka hit. Det vore till och med en fin tanke.

En betydligt mer sannolik förklaring är dock att IS-återvändarna av strategiska skäl valt att söka sig till en målgrupp där de bedömer sig ha störst sannolikhet att kunna påverka och influera nästa generation bosatta i Sverige. Det är för att förleda barn i Sverige och för att kunna skapa grogrund för mer islamistisk extremism i Sverige.

Jag tror att jag talar för alla svenskar när jag säger att barn och unga inte ska behöva ha en IS-återvändare som till exempel socionom, lärare eller ungdomsledare. I dag är det dock ett faktum att föräldrar återkommande låter individer som anslöt sig till en terrorsekt tillbringa tid med deras barn.

Det är någonting som dessutom pågår utan att föräldrarna har kännedom om individens bakgrund, eventuella terrorsympatier och potentiella terrorbrott. Det behövs därför fler verktyg, ny lagstiftning, bättre kontroller hos arbetsgivare med mera. Denna regering har initierat en del arbete på området som berör fler ministrar än Jakob Forssmed och även flera departement.

I sitt svar nämner också Jakob Forssmed att det redan i dag är viktigt med goda rekryteringsprocesser och att det i vissa fall ska ske ett registerutdrag före anställning. Det är bra. Jag anser att man skulle kunna bredda när det är aktuellt med obligatoriska registerkontroller, men vi kan återkomma till det.

Därutöver informerar även ministern om att det i skollagen finns specifika regelverk för registerutdrag och att brotten deltagande i terroristorganisation och involverande av underårig i brottslighet ej ingår som en standarddel i det, varför det kan finnas skäl att se över lagstiftningen.

Herr talman! Mot den bakgrunden vill jag fråga ministern om han givet sitt svar även avser att verka för att den befintliga lagstiftningen ses över. Även om det sannolikt inte kommer att falla på Jakob Forssmeds departement har vi trots det ett värde i att värna unga så att de undslipper att ha IS-återvändare nära sig under sin uppväxt. Detta skulle kunna vara ett sådant verktyg.

Jag skulle även vilja be Jakob Forssmed att i en bredare bemärkelse resonera om vad för andra åtgärder som skulle kunna vara aktuella på området för att skydda barn och unga från IS-terrorister.

Anf. 34 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Tack, Tobias Andersson, för interpellationen och för diskussionen! Jag tror att vi i grunden är helt överens om att IS-återvändare som riskerar att dra in barn och unga i terroristverksamhet eller över huvud taget i kriminell verksamhet inte bör förekomma.

Det är synnerligen bra om man har återvänt från IS. Har man begått brott i samband med att man har varit där finns det goda möjligheter att väcka åtal i domstol. Om man har sonat sina brott ska man naturligtvis få

en väg tillbaka. Men det är inte nödvändigtvis så att den ska vara i miljöerna bland barn och unga. Det finns i så fall andra möjligheter.

Ett grundproblem när IS härjade som värst var att vi inte hade lagstiftning på plats som gjorde det olagligt att resa och ansluta sig. Nu har vi det, vilket är väldigt bra.

Som Tobias Andersson också konstaterar är brotten deltagande i en terroristorganisation och även involvering av underårig i brottslighet relativt nya brott. De finns inte med i den körning som man ska göra i belastningsregister när man anställer personer.

Det är också därför som jag säger att det kan finnas anledning att se över detta. Det är inte mitt beredningsområde, utan det är andra statsråd som har att bereda den typen av frågor. Men vi är överens om att det kan finnas anledning att göra detta. Det är vad jag i dag kan säga i den frågan.

Sedan finns det ett antal saker som behöver göras. Förutom detta behöver skolledare och andra som anställer personer vara noggranna i rekryteringsprocesserna. Det är viktigt att de är det. Registerkontroll är en komponent i detta. Men det gäller också att de över huvud taget är vaksamma inför den här typen av saker så att vi säkerställer att barn och unga är trygga i skolan, i vården, på fritidsgårdar och i hemmet. De yrkesverksamma har en jätteviktig roll i barnens uppväxt. Det gäller att de förmedlar goda värderingar till barnen för att de ska kunna växa upp i trygghet.

Jag är glad att vi i dag har en bättre lagstiftning. Vi är beredda att titta på många olika åtgärder för att se till att de som sympatiserar med och försöker att dra in unga i terroristverksamhet ska finnas så långt från våra barn och unga som det över huvud taget är möjligt.

Anf. 35 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! Tack på nytt, Jakob Forssmed, för svaret!

Jag vill också tacka ministern för att han tillåter sig att resonera lite bredare än det beredningsområde som jag känner till att han har i frågan. Om man ska fram med ny skarp lagstiftning, ändringar av skollagen eller så kommer det arbetet att huvudsakligen tillfalla andra ministrar i den regering som Sverigedemokraterna stöder. Den här interpellationen rör barn och unga, som är något som ministern har som en del av sitt ansvarsområde. Det handlar om hur de riskerar att påverkas av den situation vi nu befinner oss i.

Herr talman! Jag skulle tyvärr tro att de 83 av Expressen identifierade IS-återvändarna utgör toppen på ett isberg. Då talar vi inte bara om sammanhang där de verkar gentemot barn och unga. Det finns ett mörkertal för hur många som har anslutit sig till IS och hur många som har kommit tillbaka. Alla har inte gjort det under ordnade former.

Det finns också en rapport från 2018 från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap där man har identifierat 800 våldsbejakande islamister i Sverige som en del av en våldsbejakande miljö med religiös eller ideologisk påverkan.

Det är väl sannolikt att det även där rör sig om en topp av ett isberg och att det finns stora mörkertal för hur många i Sverige som hyser antidemokratiska värderingar och som är redo att på till exempel uppmaning av en terrororganisation agera destruktivt i Sverige.

Det kan antingen ske aktivt genom terrordåd eller mer passivt genom ett långsiktigt påverkansarbete. Det riskerar i det här fallet att drabba barn

och unga i miljöer där de ska undslippa den typen av indoktrinering från ungdomsledare, skolpersonal och andra vuxna som man har all rätt att känna en tilltro till och känna att man har möjlighet att lita på i deras yrkesroll.

Min farhåga är att alldeles för många har valt att söka sig till dessa yrken för att kunna sprida sina våldsbejakande ideologier. Vi vet också hur exempelvis fritidsgårdar har varit ett tillhåll för rekrytering och då kanske mer i gängmiljö eller motsvarande.

Stora delar av det offentliga riskerar att bli infiltrerat av såväl våldsbejakande ideologiska extremister som gängkriminella. Det är nu ett faktum som vi från regeringsunderlaget behöver hantera. Mot bakgrund av det tror jag att vi kommer att behöva obligatoriska registerkontroller för all offentlig personal. Där kan kanske ministern inte uttala sig om alla fall. Men åtminstone delar av det berör ämnen som tangerar ministrernas portfölj.

Det är också så att registerutdrag sannolikt inte räcker. De som har varit nere och stridit för IS och kommit tillbaka har inte alla en punkt i registret. Det kan behövas mer än så. Det kan behövas tillgång till misstankeregister och till Säpos register. Det kan behövas en genomlysning av sociala medier eller vilka associationer individerna i fråga har.

Jag förstår att det är ett stort arbete som kommer att beröra många ministrar. Storbritannien har ett system för hur det fungerar i dag. Där gör man en betydligt djupare bakgrundskontroll som sträcker sig vidare än bara till det faktiska registerutdraget.

Vi får se i vilken utsträckning som ministern känner sig manad att svara på frågan om det pågår några initiativ på området. Det gäller fler fall av obligatoriska registerkontroller men också att man breddar dem till att kunna genomlysa även annat.

Anf. 36 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Jag ska nog hålla mig till det jag sagt hittills gällande detta eftersom det ligger en bit ifrån mina beredningsområden. Jag har konstaterat att det finns möjlighet att göra registerkontroller och att det kan finnas skäl att se över vilka typer av brott som man begär utdrag om, särskilt när det gäller arbete i skolan. Men i övrigt får regeringen återkomma på annat sätt i den typen av frågeställningar.

Att bekämpa våldsbejakande extremism och kriminalitet är prioriterat av regeringen. Till detta hör förstås bekämpandet av att barn och unga rekryteras till eller socialiseras in i extremistiska eller kriminella miljöer.

Jag vill också nämna att Center mot våldsbejakande extremism har god beredskap för att ge kontinuerligt stöd till kommuner och yrkesverksamma i de insatser som behöver göras på lokal nivå. Det är viktigt att kommuner och yrkesverksamma vänder sig till Center mot våldsbejakande extremism. Det är också generellt sett viktigt – regeringen arbetar med en generell ingång här – att vi på många områden ser över sekretessen och ser till att det finns möjlighet att bryta sekretess för att skydda barn och unga på olika sätt.

Detta gör regeringen i olika sammanhang. Ibland har det byggts upp utan att vara ändamålsenligt – det är i vart fall inte ändamålsenligt i dag. En viktig sak som regeringen nu gör på område efter område är att se till att myndigheter faktiskt kan samverka bättre än i dag. Det tror jag är en

Prot. 2023/24:29
14 november

Svar på
interpellationer

nyckel om man ska kunna hantera denna problematik, där unga riskerar att påverkas av eller dras in i olika djupt olämpliga miljöer.

Anf. 37 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Som jag inledde med att säga är det många ministrar, politiker och myndigheter som gemensamt behöver kraftsamla för att lyckas trycka ut gängkriminella och andra typer av extremister från det offentliga Sverige och från de positioner där de strategiskt valt att placera sig i nuläget.

Ett par områden som väldigt tydligt berör ministern är, förutom ungdomsaspekten på det hela, just trossamfund och idrottsföreningar, som ju tillhör ministrarnas portfölj. Det finns exempel på hur sådana har nyttjats som punkter för radikalisering eller som mötesplatser för extremister. Både religiösa extremister och gängkriminella har sett förutsättningar att genom en idrottsrörelse eller genom ett trossamfund och dess lokaler hitta mötespunkter där man kan träffa unga. Där har man kunnat verka för att involvera dem i olika typer av kriminalitet eller extremism.

Min sista fråga är om det inom ramarna för ministrarnas portfölj finns några tankar när det gäller åtgärder för att minimera kontaktytorna mellan sådant som interpellationen berör, alltså IS-återvändare eller andra islamistiska extremister, och barn, unga och andra som kan tänkas röra sig i trossamfundssammanhang eller inom ramarna för idrottsutövning.

Anf. 38 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Det är angeläget att på olika sätt arbeta för att unga inte ska dras in i extremistiska eller kriminella miljöer. Det gäller både det offentliga och föreningslivet. Vi arbetar till exempel med att se över regelverket för bidragsgivning för att det ska bli tydligare och enklare att tillämpa och för att bidragen verkligen ska gå till organisationer som i allt väsentligt bidrar till att värna våra grundläggande värderingar i samhället, inte till organisationer som vill motverka dem. Det är viktigt.

Vi kommer också att inrätta en stödfunktion för myndigheter för att de ska bli bättre på att just fånga upp sådant i olika typer av organisationer. Det tror jag kommer att vara en ganska viktig funktion.

Därtill vill jag också gärna säga att regeringen i september 2021 gav Polismyndigheten, Kriminalvården, Sis och Socialstyrelsen i uppdrag att utveckla arbetet med stöd till avhoppare från kriminella, våldsbejakande, extremistiska och hedersvåldsrelaterade miljöer i hela landet. Det är viktigt att detta arbete kan förstärkas på olika sätt.

Vi ska, som interpellanten säger, se till att ingen dras in i dessa miljöer, men för dem som redan har dragits in i dem måste det finnas vägar ut. Det gäller extremistiska miljöer, men det gäller i synnerhet också de kriminella miljöerna – ibland tenderar det ju att vara samma miljöer. Det är därför väldigt viktigt att det finns en bra avhopparverksamhet. Där kan vi nog fundera ytterligare på vad som kan göras för att fler ska känna att det finns en väg bort från den här typen av miljöer.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 39 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Tobias Andersson har frågat mig om jag avser att verka för en översyn av terrrorsympatier inom muslimska trossamfund. Tobias Andersson har också frågat mig om jag avser att se över finansieringen av olika trossamfund och föreningar om det visar sig att terrrorsympatier återfinns.

Jag vill inledningsvis understryka att regeringen reservationslöst fördömer terroristgruppen Hamas fruktansvärda attacker. Israel har rätt att försvara sig mot Hamas attacker i enlighet med folkrätten. Det är samtidigt av högsta vikt att alla parter följer den internationella humanitära rätten.

Regeringen tar också kraftigt avstånd från och arbetar aktivt med att stävja såväl våldsbejakande extremism som terrorism, oavsett om den är politiskt eller religiöst motiverad och oavsett var i samhället den finns.

Regeringens utgångspunkt är att trossamfunden har en viktig roll för sina medlemmar och genom det arbete de bedriver också för samhället i stort. De bidrar också till att hålla det demokratiska samtalet levande. Rätten att utöva sin tro öppet, fullt ut och tillsammans med trosfränder är central i vårt samhälle. Våldsbejakande extremism eller terrorism som syftar till att undergräva detta och andra demokratiska värden måste bekämpas med största beslutsamhet och kraft.

En viktig del av arbetet handlar om att säkerställa att skattemedel inte går till våldsbejakande extremism, terrorism eller andra antidemokratiska rörelser som vill splittra vårt samhälle. Regeringen planerar att överlämna en proposition till riksdagen där nya villkor för stöd till trossamfunden och övriga organisationer i civilsamhället, ibland kallat demokrativillkoren, presenteras. Det är angeläget att få förtydligade, rättssäkra och enhetliga villkor för bidragsgivning på plats. Vi behöver se till att myndigheter och organisationer som fördelar stöd till civilsamhället har välfungerande verktyg för att förhindra att medel går till verksamheter som inte är förenliga med samhällets grundläggande värderingar.

Regeringen har genomfört flera andra insatser parallellt med processen om nya villkor för bidragsgivningen. Den 1 juni 2023 trädde lagändringar i kraft som innebär att ett nytt brott, deltagande i terroristorganisation, infördes i terroristbrottslagen (2022:666). Det nya brottet innebär ett särskilt straffansvar för den som deltar i verksamheten i en terroristorganisation på ett sätt som är ägnat att främja, stärka eller understödja organisationen.

Regeringen har också, i budgetpropositionen för 2024, föreslagit att medel tillförs Brottsförebyggande rådet för att bland annat inrätta en central stödfunktion vid Center mot våldsbejakande extremism i syfte att förhindra att offentliga medel fördelas till verksamheter med kopplingar till våldsbejakande extremism eller andra antidemokratiska miljöer.

Utöver dessa insatser bedriver även de rättsvårdande myndigheterna ett kontinuerligt och noggrant arbete i fråga om organisationer som främjar våldsbejakande extremism eller terrorism, eller som på annat sätt undergräver demokratin. Om berörda myndigheter får information om att ett trossamfund, en församling eller en förening har kopplingar till extremism eller terrorism på ett sådant sätt att de utgör ett säkerhetsproblem kommer man att dela information sinsemellan och vidta relevanta åtgärder.

Svar på
interpellationer

De grundläggande principer som vårt samhälle vilar på måste försvaras och främjas, och detta är en viktig fråga för regeringen. Låt mig därför avslutningsvis än en gång betona att våldsbejakande extremism och terrorism ska bekämpas med största beslutsamhet och kraft.

Anf. 40 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Tack för svaret, ministern! I efterdyningarna av Hamas hänsynslösa attack mot Israel och deras tortyr, mord och kidnappningar kan det tyckas som att hela det svenska samhället borde ta avstånd från Hamas och uttrycka sitt tydliga stöd för Israel. Tyvärr har så inte varit fallet. I stället har vi sett allt från högt uppsatta politiker till islamister som har försökt relativisera och ursäktat attacken eller flytta fokus från attacken.

På gator och torg har dömandet av civila till och med hyllats av tusentals. Från vänsterkanten vill man legitimera de pro-palestinska demonstrationerna och antisemitiska uttalandena som en rimlig kritik mot Israel trots att så inte är fallet. Gång efter annan sker försök att jämföra den demokratiska staten Israel med terrorgruppen Hamas.

Mot den bakgrunden är det viktigt att regeringen är tydlig med sitt stöd för Israel, vilket jag tycker att regeringen har varit. Det hade även varit klädsamt ifall de muslimska trossamfundet i Sverige tydligt tagit avstånd från Hamas och deras mördande av civila den 7 oktober.

Magnus Norell, forskare med inriktning på terrorism och Mellanöstern, skrev följande i Expressen med anledning av just detta:

”Man kan tycka att det inte skulle vara så svårt att fördöma, eller i alla fall ta avstånd från uppskurna gravida kvinnor, ihjälbrända spädbarn med avskurna halsar eller våldtagna och mördade unga kvinnor vars kroppar sedan skändats. Men det är så Sveriges största muslimska organisationer valt att agera och i detta ligger ett tydligt budskap som Sverige som nation snarast bör ta på stort allvar.

Om inte Sverige på alla fronter tar itu med denna problematik, har vi bäddat för ett långvarigt och ännu mera polariserat och splittrat land, vilket inte bådär gott för framtiden.”

Jag instämmer i det citatet och i den problembild som målas upp sett till den strategiska tystnaden från vissa berörda parter.

Det finns nog många åtgärder som regeringen kan vidta på området för att motarbeta våldsbejakande extremism i största allmänhet och islamism i synnerhet. Jakob Forssmed nämner en del i sitt svar. Det handlar bland annat om stödet till Brottsförebyggande rådet för att inrätta ett center mot våldsbejakande extremism, om den nya lagstiftningen rörande deltagande i en terroristorganisation och om den kommande propositionen med nya villkor för stöd till trossamfund och civilsamhället, inklusive demokrati-villkoren. Det är väldigt uppskattat, och vi kan återkomma under debattens gång till det.

Jag vill dock börja med att fråga Jakob Forssmed om han instämmer i den bild som forskaren Magnus Norell målar upp i Expressen, rörande antisemitism bland muslimer och de muslimska trossamfundens slående tystnad efter Hamas terrorangrepp. Har ministern efterfrågat fördömanden eller tydliga ställningstaganden mot Hamas i den dialog som ministern haft med de muslimska trossamfundet sedan terrorattentaten den 7 oktober?

Anf. 41 JOSEF FRANSSON (SD):

Fru talman! Den 7 oktober genomfördes ett av de mest bestialiska och sadistiska illdåd vi någonsin har beskådat på denna jord, skulle jag vilja säga. Terrororganisationen Hamas mördade 1 400 civila israeler. Målet tycks i första hand ha varit kvinnor och barn. Under krigsropet Allahu akbar våldtog man bland annat en mamma medan man stoppade in och grillade hennes barn i en ugn. Man våldtog och bröt sönder unga judiska kvinnor och släpade dem sedan efter bilar. Man kidnappade 240 civila. Man drog in i Gaza och begick en rad ytterligare bestialiska dåd som samtliga är svåra att ens ta i sin mun. Detta gjorde de samtidigt som de filmade sig själva och uttryckte en euforisk lycka över att ha mördat judar.

Runt om i Sverige kunde vi se hur detta omedelbart firades av bilkaravaner med tutor och Palestinaflaggor.

Firandet från den 7 oktobers slakt har sedermera bytts ut mot massdemonstrationer där horder av islamister – och säkert en och annan klenbegåvad nyttig idiot – demonstrerar på svenska gator och skanderar om intifador, Israels utplåning och mycket annat.

Antisemitismen i Sverige i dag är ett gigantiskt problem, som jag ser det. Det är så stort att man kan undra om Sveriges judar ens har någon framtid i Sverige. Jag vet att det är en fråga som de ställer sig själva också. Jag menar att vi måste tala klarspråk om varifrån denna antisemitism kommer. Det är människor med rötter i Mellanöstern. Författaren Ayaan Hirsi Ali, som lämnat islam, berättar i en av sina böcker om hur man som muslim ofta får judehatet med modersmjölken. Den som kan något om islams skrifter blir knappast förvånad. Judehatet är så att säga inkorporerat i religionen.

En poäng i sammanhanget är att de massdemonstrationer som vi nu ser klingar väldigt falskt. Det är en förment omsorg om palestinerna. Hade man värnat palestinerna hade man börjat med att kräva att Hamas skulle släppa de 240 som de tog i gisslan den 7 oktober. Det gör man alltså inte. Hatet mot judarna är långt mycket större än ömmandet för deras muslimska bröder och systrar som nu faktiskt faller offer för Israels försvarskrig mot Hamas. Hamas taktik är som vi alla vet att så många civila palestinier som möjligt ska dö så att de kan fota dessa kroppar och skicka till AP.

Ytterligare bevis för att omsorgen om muslimer är sekundär är att hundratusentals muslimer har dödats de senaste decennierna i länder som Syrien, Jemen och många andra, primärt av andra muslimer, men då utan några nämnvärda demonstrationer från vare sig svensk vänster eller muslimska grupper och trossamfund. Hur kommer det sig? Frågan är möjligen något retorisk. Men jag tycker att det är beklämmande att se den talande tystnaden från muslimska trossamfund. Jag tycker att det är dags att ställa dem till svars. De behöver ta ett reservationslöst avstånd från Hamas terror, och där tycker jag också att regeringen har att göra.

Anf. 42 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Jag och regeringen är mycket bekymrade över läget för den judiska minoriteten i Sverige, som interpellanten har tagit upp. Jag besökte själv den judiska församlingen i Helsingborg i torsdags. Det är en mycket liten församling, dessutom i en stad där det firades i samband med Hamas vidriga terrorattack. Det är klart att frågan blir existentiell när man

tvingas att ta av sig judiska symboler eller att undvika att tala hebreiska på gatorna och när man funderar på framtiden.

Det är otroligt viktigt för regeringen att stödja den judiska minoriteten. I dag hade statssekreteraren möten kring att säkra judiskt liv i Sverige. Det är väldigt viktigt för oss. Vi har lämnat ett särskilt bidrag för innevarande år på 10 miljoner till Judiska Centralrådet för att öka säkerheten och vidta åtgärder så att man kan träffas i denna mycket utsatta situation när antisemitism sprids på sociala medier, i skolor och på gator. Vi kommer att öka säkerhetsbidraget överlag för nästa år också av detta skäl. En stor del av de medlen kommer att kunna komma judiska organisationer till del.

Antisemitismen finns i större utsträckning bland personer från Mellan-östern. Det är uppenbart. Det är inte sällan så att man har fått det med sig när man har vuxit upp. Dessutom är det inte sällan statsunderstött. Det handlar om staters arbete för att på olika sätt angripa Israel. Det behöver vi vara medvetna om. Det innebär inte att det är den enda källan till antisemitism. Den finns också bland högerextrema. Den finns också historiskt bland vänsterextrema grupper. Judar är utsatta i Sverige på det sättet att antisemitismen finns brett. Dessutom finns det en hotbild mot judar såväl från islamister som från högerextrema och även vänsterextrema grupper.

Jag tycker att man ska vara lite noggrann och inte göra detta till en konflikt mellan judar och muslimer, för det är det inte. Det här är i grunden en konflikt mellan Israel och Hamas. Man ska inte göra judar i Sverige ansvariga för olika saker som staten Israel gör; det ska man vara väldigt noga med. Man ska också vara försiktig med att koppla ihop muslimer med Hamas på olika sätt. Konflikten står inte mellan judar och muslimer på det sättet. De är de även ofta själva noga med att betona, och jag tycker att det finns skäl att understryka det för att inte driva på ytterligare polarisering.

Jag tycker att det är väldigt bra om väldigt många tar avstånd från terrorism på olika sätt. Det är en förfärlig och fruktansvärd företeelse, och vi ser nu vad den leder till. Den leder till ett oerhört lidande och en existentiell utsatthet för judar på olika sätt. Den drar också en enorm olycka över det palestinska folket.

Det är viktigt att Israels rätt till självförsvar sker inom ramen för den internationella humanitära rätten. Men det är synnerligen viktigt att fördöma det bestialiska brott som Hamas begick mot Israel och allt som nu kommer ur detta.

Anf. 43 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Tack för svaret, ministern! Jag instämmer i det ministern säger om vikten av att fördöma det bestialiska våldet som Hamas utövade mot civila judar i Israel.

Det är exakt mot den bakgrunden som jag valde att lämna in den här interpellationen. Det har nämligen varit en slående tystnad kring detta från de muslimska trossamfund som finns i Sverige i dag. Jakob Forssmed får gärna rätta mig om jag har fel, om det är så att Jakob Forssmed i sin roll som minister på området har tagit del av diverse fördömanden från muslimska trossamfund. Jag har inte gjort det.

Senast i dag publicerades en debattartikel i Sydsvenskan. Den skrevs under av Arlov Muslimska Kulturförening, Malmö Muslimska församling, Malmö Muslimska Samfund, Bosniakiska islamiska föreningen i Malmö,

Islamiska Förbundet i Malmö och så vidare. Jag tror att det var uppemot 20 organisationer som undertecknade den. Man fördömde hur svenska medier rapporterar om konflikten, och man fördömde både Israels svar på attacken från Hamas och Israel som stat. Man belyste också att man såg med bestörtning på den svenska regeringens stöd till Israel, men det man valde att inte fördöma var en sak, nämligen Hamas och deras attentat den 7 oktober. Detta var alltså signerat av en uppsättning muslimska föreningar.

Där finns inget fördömande. Jag har inte tagit del av något sådant. Detta är ett problem.

Jag tycker att det är positivt att ministern konstaterar att det hos människor från Mellanöstern finns en betydligt mer utbredd antisemitism, för så är fallet. Sedan väljer ministern ändå att konstatera att det finns andra grupper, såväl högerextrema som vänsterextrema, som någonstans möts i motstånd mot Israel och i vissa fall i antisemitism. Det är sant. Men de mätningar som finns från Sverige, Storbritannien, Tyskland och andra stater visar tydligt att antisemitism bland den inhemska befolkningen endast rör sig om ett fåtal procent. Det är ett problem som vi absolut kan adressera, men i den muslimska populationen, även i västerländska länder, pratar vi om uppemot 30 procent som hyser antisemitiska åsikter. Detta handlar inte om muslimer som kan påstå att de har drabbats av Israels agerande i Mellanöstern, utan det är människor som har fötts i västvärlden, som har fötts i Europa, som har fötts i Sverige.

Det är dessutom så att det absolut går att göra en koppling mellan palestinierna och Hamas eller muslimer i området och Hamas. Hamas har ju röstats fram en gång i tiden, och vi såg också hur muslimer världen över firade när Hamas begick terrorattentatet mot Israel. Innan Israel hade svarat på terrorattentatet valde muslimer i Sverige såväl som runt om i västvärlden att gå ut och fira attentaten, detta trots att det enda man då visste hade skett var att en terrororganisation valt att besinningslöst slakta och mörda oskyldiga.

Då firade muslimer runt om i världen. Det var inte svenskar som firade. Det var inte kristna som firade. Det var inte de som eventuellt har ett skäl att hysa aggregering mot Israel i Mellanöstern som firade. Det var personer av muslimsk tro, med invandrarbakgrund i västvärlden som firade på gator och torg. Personer som aldrig drabbats av någonting som Israel har gjort firade här. Då måste man vara ärlig och säga att det finns en djupgående problematik med antisemitism inom den muslimska befolkningen såväl i Sverige som i Palestina och andra delar av världen.

Adam Cwejman på Göteborgs-Posten skrev i veckan just om vikten av att våga konstatera vem som står för antisemitismen om vi ska kunna tackla denna problematik. Man måste kunna konstatera detta, för det handlar inte bara om *hur* antisemitismen tar sig uttryck.

Jag vill därför på nytt fråga ministern om han tillstår att det finns en utbredd antisemitism bland muslimer i Sverige.

Anf. 44 JOSEF FRANSSON (SD):

Fru talman! Tack, ministern, för det här samtalet eller debatten eller vad vi ska kalla det! Vi är väl, återigen, i grunden överens om att Hamas ska fördömas förutsättningslöst och om att antisemitismen är ett problem.

Sedan finns det möjligen grader av detta där vi skiljer oss åt. Jag vet inte. Ministern får kanske svara på det; jag ska inte lägga ord i hans mun.

Ministern sa att judar i Sverige inte ska hållas ansvariga för vad som händer i Israel. Det är naturligtvis rätt, och jag tror inte att det är någonting som vi från Sverigedemokraterna eller regeringen gör. Dock förekommer det väldigt mycket i andra fall, och det är bedrövligt att se hur svensk vänster hanterar den här konflikten. Det är uppenbart att antisemitismen frodas rejält ju längre åt vänster man kommer.

Som tur är är de kanske inte särskilt våldsbenägna och går inte till attack på det sättet. Det har vi däremot kanske några mindre grupperingar av högerextremister som gör, men på totalen är ingen av dessa två grupper ett existentiellt hot mot Sveriges judar på vare sig kort, medellång eller lång sikt. Så ser jag det, och jag hoppas att jag inte får fel.

Det som gör att judar i dag funderar på om de har en framtid i Sverige tror jag varken är traditionella "svenska" vänster- eller högerextremister, eller vad vi ska kalla dem, utan det är någonting nytt som sker i Sverige i dag. Jag är glad att jag själv inte är i de kläderna, men samtidigt är vi ju a canary in a coal mine, som man brukar prata om. Det börjar med judarna, och sedan fortsätter det.

Anf. 45 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Det är, som jag beskrev, en mycket utsatt situation för judar i Sverige. Det kommer inte minst från att hot och hat har ökat i samband med eller i efterdyningarna av Hamas terrordåd och det som sker där. Som jag också konstaterade är personer som har sin bakgrund i Mellan-östern överrepresenterade när det kommer till att hysa antisemitiska föreställningar. Så tycks det vara. Men jag skulle inte underskatta andra hot mot judar från andra grupper.

Vi behöver bekämpa antisemitismen oavsett var den visar sig någonstans, och vi gör mycket kring detta. Vi stärker säkerheten för judiska grupper i Sverige för att se till att det finns möjlighet att fullt ut leva ett judiskt liv i det här landet och följa sin kultur och sina traditioner. Den här regeringen kommer att stå upp för judars rätt att leva ett liv som judar i Sverige.

Förutom de säkerhetsåtgärder som jag pekade på gör vi ett aktivt arbete mot antisemitism med hågkomstresor och utbildningssatsningar för att se till att motarbeta detta gift som just sprids i samhället med väldigt stor kraft och på ett väldigt obehagligt sätt. Det tänker vi fortsätta med.

Det är också viktigt att vi är noggranna och inte gör detta till en konflikt mellan judar och muslimer och sedan underblåser konflikten på olika sätt. Jag vill bara understryka detta ytterligare i sammanhanget.

Bara de senaste veckorna har fyra moskéer på olika sätt vandaliserats. Det är en hotbild som möter vanliga muslimer som vill fira gudstjänst i enlighet med sin tro, och de ska ha all rätt att göra det också utan att drabbas av hot, hat och islamofobi på olika sätt. Dessutom har de under sommaren varit utsatta för koranbränningar, även i samband med att de har varit på väg till sina gudstjänster.

Religionsfriheten gäller alla i Sverige, och den är viktig. Vi måste säkerställa att människor som vill leva sina liv i frihet ska kunna göra det, oavsett vilken religion de bekänner sig till eller om de inte bekänner sig

till en religion över huvud taget. Det är otroligt angeläget för regeringen att säkra denna frihet.

Prot. 2023/24:29
14 november

Anf. 46 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag tackar på nytt för svaret från ministern.

Man ska kanske inte hänga upp sig på formuleringar, men min uppfattning är att man inte kan vara utsatt för en koranbränning. Det är ingen som utsätts för någonting när man eldar en bok. Som sagt; man ska inte hänga upp sig på exakta formuleringar, men jag vill ändå få fört till protokollet att jag absolut inte tycker att någon blir utsatt bara för att en bok eldas. Det är en del av vår yttrandefrihet, givet att man exempelvis har sökt demonstrationstillstånd eller vad det kan röra sig om. Det är ingen som kommer till skada därför att en bok eldas.

Det är en annan sak om tiotusentals personer står 200 meter härifrån och skriker: From the river to the sea, Palestine will be free. Det innebär indirekt att alla judar i regionen antingen måste migrera från det land där de har en kulturell och religiös hemvist eller så ska de slaktas. Det är per definition vad man ger uttryck för när man säger att man vill att Palestina ska finnas från havet till floden.

Detta är ett helt annat bekymmer än att en helig skrift blir uppeldad, det vill säga det är betydligt värre att uppvigla till våld och att stå bakom ett raderande av Israel som stat och därmed de judar som lever och verkar där. Jag noterar att det nästan dagligen har skanderats fritt på svenska gator och torg.

Jag konstaterar också att detta är ett utbredd bekymmer. Även om ministern inte har tillstått att det är ett bekymmer att antisemitismen är utbredd inom den muslimska populationen, har ministern åtminstone pekat på personer med bakgrund från Mellanöstern – även om muslimer är en mer korrekt benämning av vilka som är berörda. Jag tror inte att de israeler som bor i Israel, som råkar ligga i Mellanöstern, har så mycket antisemitism bland sig.

Har ministern fört en dialog med de muslimska trossamfunden? Varför har de inte fördömt Hamas terrorattack?

Anf. 47 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Jag förde ett resonemang, men det innebar inte att jag jämställde olika saker med varandra. Jag tror att det var tydligt för lyssnarna. Däremot kan jag konstatera att även muslimer just nu utsätts för attacker mot moskéer, och det tänker jag att vi gemensamt kan fördöma. Så ska det inte vara i ett land.

Självklart kan man vara utsatt för olika saker i olika sammanhang av olika allvarlighetsgrad. Just nu vet vi att många judar är otroligt utsatta, upplever ett existentiellt hot och funderar över sitt judiska liv på olika sätt. Regeringen tänker stå upp för deras rätt att leva som judar i Sverige, och vi tänker inte göra något annat än just detta. Det har vi varit tydliga med på många olika sätt.

Det är viktigt att värna allas rätt till religionsfrihet. Den är grundläggande för Sverige. Vi för kontinuerligt dialog med trossamfunden, och jag träffar dem med jämna mellanrum. Nu senast hade vi rådet för trossamfund samlat på Socialdepartementet. Då hade vi också Svenska kommittén mot antisemitism på plats som redogjorde för antisemitism, hur den sprids, hur

Svar på
interpellationer

den fungerar och hur vi på olika sätt kan hjälpas åt för att motverka den. Det är otroligt angeläget att vi är många som kan hjälpas åt för att motverka de vanföreställningar som sprids om judar, vilka är mycket skadliga för samhället och bidrar till hat och polarisering.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2023/24:130 om statlig närvaro i Härnösand och i övriga landet

Anf. 48 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Peder Björk har frågat mig om jag och regeringen har för avsikt att upphäva tidigare beslut avseende omlokalisering av fem årsarbetsplatser till Härnösand inom ramen för Sidas verksamhet, och om så är fallet ifall jag och regeringen avser att ta initiativ till att omlokalisera fem årsarbetsplatser till Härnösand genom uppdrag till annan myndighet än Sida. Vidare frågar Peder Björk om regeringens plan för att öka statens närvaro i hela landet genom såväl nylokalisering som omlokalisering av statlig verksamhet.

Låt mig inleda med frågan om Sidas verksamhet. Sida har den 30 september i år inkommit med en rapport med anledning av ett regeringsuppdrag att genomlysna och analysera möjligheten till effektivisering av myndighetens utbildningsverksamhet. I rapporten pekar Sida på behov av att ändra i det tidigare uppdraget att etablera motsvarande fem årsarbetskrafter till utbildningsverksamheten i Härnösand. I den här typen av frågor kopplade till statliga myndigheters lokalisering finns det olika aspekter att beakta. Det handlar om att hänsyn ska tas till såväl effektivitet som statlig närvaro och regional utveckling. Regeringen bereder frågan och har ännu inte tagit ställning till Sidas hemställan.

När det gäller frågan om en plan för ökad statlig närvaro anser regeringen att en utvecklad statlig närvaro och service i hela landet är viktig. Den bidrar till att upprätthålla legitimitet och förtroende för statsförvaltningen. Den bidrar vidare till att uppfylla målet för den regionala utvecklingspolitiken och förbättra förutsättningarna att bo, verka och leva i hela landet.

Regeringen utgår i styrningen av de statliga myndigheterna från att delegering av beslut i arbetsgivarfrågor och i frågor rörande den interna organisationen främjar en effektiv statsförvaltning. Regeringen har samtidigt ett ansvar att överblicka konsekvenserna av de enskilda myndigheternas beslut för statsförvaltningen som helhet.

Regeringen ställer därför genom olika förordningar vissa krav på hur myndigheterna ska hantera beslut som knyter an till frågan om statlig närvaro. Myndigheterna ska bland annat när det är lämpligt i sin verksamhet i så stor utsträckning som möjligt ta hänsyn till regionala förutsättningar och beakta möjligheterna till decentralisering när de planerar sina verksamheter.

Utöver detta följer också regeringen utvecklingen på området genom olika särskilda uppdrag. För att följa spridningen av de statliga arbetstillfällena i landet har regeringen till exempel gett länsstyrelserna i uppdrag att redovisa den statliga närvaron och servicen i länen. Regeringen har

även gett Arbetsgivarverket i uppdrag att redogöra för förändringar avseende i vilka län myndigheternas personal har varit placerad under 2018–2022. Bakgrunden är regeringens behov av att följa utvecklingen av var i landet myndigheterna väljer att förlägga sin verksamhet och lokalisera olika funktioner.

Som civilminister ansvarar jag även för Statens servicecenter och de statliga servicekontoren. De statliga servicekontoren erbjuder myndighets-service till nytta för medborgare och företag runt om i landet. Verksamheten bedrivs i dag på 137 servicekontor, och utbyggnaden av antalet kontor pågår. Jag kan lägga till att under det år jag har varit civilminister har jag invigt ett antal servicekontor. Vid utgången av 2024 bedöms det finnas 147 servicekontor i hela landet. Utöver utbyggnaden av antalet kontor utvecklas verksamheten även på andra sätt, genom till exempel ett pågående samarbete med Migrationsverket och samlokalisering med bland annat Malmö och Örebro kommuner.

Jag vill också när det gäller den statliga närvaron i landet påpeka att Försvarsmaktens organisation har utökats på flera platser. Därutöver expanderar Polismyndigheten och Kriminalvården. Detta kommer bland annat att innebära fler polisanställda och fler platser på häkten och anstalter. Sammantaget kommer det att leda till nya jobb som ökar den statliga närvaron runt om i landet.

Regeringen arbetar följaktligen kontinuerligt med frågan om statlig närvaro i hela landet. Jag bedömer att regeringen har tillräckliga verktyg för att även framöver kunna göra löpande avvägningar om och uppföljningar av den statliga närvaron i landet.

Anf. 49 PEDER BJÖRK (S):

Fru talman! ”Tomma tunnor skramlar mest” är ett ordspråk som jag tycker på ett bra sätt beskriver statsrådets svar på min interpellation men också sammanfattar SD-regeringens politik på detta område när det gäller statlig närvaro och service i hela landet.

Alldeles särskilt tydligt blir det när man jämför med hur tidigare S-regeringar har agerat politiskt på området. I flera regeringsförklaringar har statsministrar lyft upp den här frågan.

Under mandatperioden 2014–2018 kom det 21 stycken regeringsbeslut om omlokaliseringar. Det innebar att 900 årsarbetskrafter flyttades i en omlokalisering från företrädesvis Stockholm ut i resten av landet. Totalt med annan utbyggnad av statlig verksamhet och service skapade detta 2 000 jobb i hela landet.

Även under förra mandatperioden fortsatte den socialdemokratiska regeringen med denna aktiva och offensiva politik på området, bland annat genom att omlokalisera 70 jobb till Härnösand.

Det blir tydligt att regeringen inte har någon idé om politik på det här området när man tar del av regeringsförklaringen från tidigare i höst. Där står följande, fru talman: ”Regeringskansliet är ingen vanlig statlig förvaltningsmyndighet utan själva navet för att genomföra politiska förändringar. Regeringen kommer därför att stärka Regeringskansliets samlade reformförmåga.” Man har alltså ett tydligt fokus på centraliseringspolitik när det gäller förvaltningsfrågor.

Prot. 2023/24:29
14 november

Svar på
interpellationer

Min slutsats, fru talman, är att det inte finns någon ambition. Det finns ingen plan från SD-regeringen när det gäller statlig närvaro eller service för hela landet.

Detta tycker jag blir väldigt tydligt i svaret på frågan om hur statsrådet ser på omlokalisering av jobb till Härnösand. Det finns inget tydligt svar där om vad ambitionen och inriktningen är för regeringen.

Även i svaret i stort tycker jag mig se att det inte finns någon ambition eller vilja från regeringen när man, i alla fall som jag uppfattar det, hänvisar till två tidigare uppdrag som är beslutade av socialdemokratiska regeringar. Då syftar jag på uppdraget som man har gett till Arbetsgivarverket och uppdraget som man ger till länsstyrelserna.

Frågan kvarstår när man tagit del av interpellationssvaret. Finns det någon ambition, någon vilja eller någon plan från SD-regeringen i fråga om vad man vill med om- och nylokalisering av statlig verksamhet och statliga jobb?

Min fråga till statsrådet är denna, fru talman: Avser statsrådet att ta något som helst initiativ för att aktivt jobba för omlokalisering av statlig verksamhet för att säkerställa statlig närvaro och statlig service i hela landet?

(Applåder)

Anf. 50 PETER HEDBERG (S):

Fru talman! Det är intressant att ta del av statsrådets svar på Peder Björks interpellation. Det är väldigt mycket text, och det finns en hel del vällovliga ord som det är ganska lätt att stämma in i, till exempel gällande servicekontoren. Men som Peder Björk nyss poängterade uteblir svaret gällande situationen i just Härnösand.

Statsrådet pekar i svaret på vad Sida har skrivit om effektivisering i en rapport. Men han missar att det här är en konsekvens av regeringens budget och regeringens politik på området. Och till sist måste regeringen faktiskt fatta ett beslut.

Jag drar mig till minnes att jag vid en frågestund här i kammaren i mars i år frågade statsrådet Slottnér om regeringen avsåg att arbeta aktivt – aktivt – för att ny- och omlokalisera statliga myndigheter och verk i hela landet. Jag reagerade på det då och vill ta upp det nu. Det första statsrådet sa i sitt svar var detta: "Myndighetsplaceringar ska vara ändamålsenliga. Vi kan inte se myndighetsplaceringar endast som en landsbygdspolitisk åtgärd, utan vi lägger myndigheter där vi tror att de har bäst effekt och störst verkan, och då ska myndigheter finnas i hela Sverige."

Direkt påpekade alltså statsrådet att placeringar ska vara ändamålsenliga. Det är svårt att inte hålla med om det; det tycker jag också. Men tyvärr är det väldigt många av oss som känner alldeles för väl till att ändamålsenlighet har en tendens att vara synonym med Stockholmsområdet i de här fallen. Därför är det tråkigt att den här regeringen och Sverigedemokraterna inte kan uttala en tydlig ambition på området.

Riksrevisionen påpekade i en rapport för inte alls länge sedan att den socialdemokratiska regeringens politik på detta område i många avseenden hade haft effekt men att det fanns en hel del man behövde fortsätta arbeta med – framför allt att styra ännu tydligare för att verken faktiskt ska etablera sig och vara aktiva på de orter där de ska vara.

Det här var statsrådet Slottners företrädare mycket väl medveten om. Jag hyser inga som helst tvivel om att hade Socialdemokraterna fortsatt i regeringsställning hade vi fortsatt arbetet med en tydligare politik och styrning. Men när jag läser den här regeringens svar på Riksrevisionens rapport hittar jag faktiskt ingen uttalad vilja att arbeta för ny- och omlokalisering. Då menar jag alltså en aktiv vilja att arbeta för ny- och omlokalisering av statliga myndigheter och verk.

Om jag har missat detta är jag naturligtvis villig att göra en korrigering. Då får statsrådet mer än gärna upplysa mig om det, för nu är det ju inte vi som har makten. Det är den här regeringen och Sverigedemokraterna som måste ta ansvar och styra, om man nu vill det, och det inkluderar Härnösand. Det inkluderar de beslut som tidigare fattats eftersom den socialdemokratiska regeringen sa att man aktivt skulle etablera fler statliga arbetstillfällen i Härnösand.

Om nu Sida måste omvärdera det här och gå till regeringen och få ny vägledning blir det ju relevant för regeringen att faktiskt svara på de frågor som Peder Björk ställde i interpellationen. Tänker regeringen ta ansvar för de statliga arbetstillfällena till Härnösand som den socialdemokratiska regeringen fattade beslut om?

Jag får väl för sakens skull upprepa också den andra frågan. Finns det någon plan för ny- och omlokalisering av statliga myndigheter och verk i hela landet? Jag märker ju när jag pratar med folk som hör om de risker som finns i vårt hemlän att det faktiskt är många som ifrågasätter statens legitimitet och känner sig besvikna, så jag skulle verkligen uppskatta ett svar.

(Applåder)

Anf. 51 MONICA HAIDER (S):

Fru talman! Hela Sverige ska leva och växa, och den utvecklingskraft som finns runt om i vårt land ska stärkas och tas till vara. Klyftorna mellan människor och mellan stad och land ska minska.

För att möta vår tids samhällsutmaningar behöver varje landsända få möjlighet att utvecklas utifrån sina unika förutsättningar. För att Sverige ska kunna leda den gröna industriella revolutionen och skapa tusentals nya jobb behöver den regionala utvecklingspolitiken gå i samklang med många andra politikområden. Inte minst är en fungerande arbetskrafts- och kompetensförsörjning en annan viktig del i kraftfull regional tillväxtpolitik. Socialdemokraterna vill att regeringen ges i uppdrag att fortsätta omlokaliseringen av myndigheterna från storstäderna för att öka effektiviteten, ta vara på kompetensen i hela landet och bidra till den regionala utvecklingen.

Fru talman! I Riksrevisionens rapport *Etablering av myndigheter utanför Stockholm* kan man läsa om drygt 4 000 nya jobb och flera miljoner i lägre lokalkostnader. Detta är några av effekterna av regeringens beslut att placera myndigheter utanför Stockholm. Trots detta växer Stockholms andel av det totala antalet statligt anställda.

De beslut som har fattats har tillfört 4 000 nya statliga jobb och bevarat 6 000 statliga jobb utanför Stockholmsregionen mellan 2004 och 2020. Men vi ser att regeringens insatser inte har varit tillräckliga för att stärka den statliga närvaron utanför Stockholm. Nu måste vi därför gå vidare, vilket jag hoppas att regeringen gör.

Förra mandatperioden var alla partier i denna kammare rörande överens om detta – att vi behöver omlokalisera myndigheter från Stockholm till andra delar av landet. Vi ser inget tydligt svar i den frågan från den här regeringen i de underlag jag har tittat på.

Den socialdemokratiska regeringen omlokaliserade cirka 2 000 statliga jobb. I Parlamentariska landsbygdskommittén konstaterade vi att mer än 10 000 statliga jobb hade flyttat från Stockholmsregionen under en tioårsperiod. Nu är det dags att fortsätta omlokalisera jobb ut i landet. Detta är viktigt på riktigt. Det handlar om viktiga arbetstillfällen men också om den service som de statliga myndigheterna erbjuder. Den ska faktiskt finnas i hela landet. Men vi såg i Riksrevisionens rapport att det faktiskt också är billigare.

Min fråga till ministern är: Kommer den här regeringen att fortsätta med omlokaliseringen från Stockholm till hela landet, eller kommer det att bli som med Utbetalningsmyndigheten, som hamnade i Stockholm den också?

(Applåder)

Anf. 52 HANNA WESTERÉN (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka min kollega Peder Björk för att han lyfter ett så oerhört viktigt område. Jag tycker att det är viktigt att vi har många initiativ där det lyfts att vi behöver ett land som håller ihop, från öst till väst och från norr till söder.

I statsrådets svar nämns begreppet legitimitet. Det begreppet kan sägas vara anledningen till att jag så gärna vill delta i den här debatten i dag. Jag som socialdemokrat ser nämligen med stor sorg på hur tilliten människor emellan blir mindre i Sverige i dag, liksom tilltron till myndigheter.

Skillnaden mellan stad och land ökar. Att staten finns i hela landet, helst med mer närvaro än bara i form av Systembolaget, är oerhört angeläget för sammanhållningen i vårt land. Men det har givetvis också stor betydelse för arbetsmarknad och regional utveckling, för att bara nämna några faktorer.

Fru talman! Jag representerar Gotland, en tydligt geografiskt avgränsad del av Sverige, som än så länge faktiskt har en hög statlig närvaro, med en diversifierad statlig familj. Jag menar att detta är av godo för Gotland, men minst lika mycket för Sverige som land. Statlig närvaro i hela landet är en sensationellt lönsam investering för den som på allvar vill bygga legitimitet och vill bygga ett land som håller ihop, där tilliten är stor, såväl i freds- som i ofredstid.

Jag hör också, fru talman, att statsrådet menar att vi som har fått förstärkningar på den statliga sidan inom ramen för polis och försvarsmakt ska vara väldigt nöjda med det. Jag kan försäkra att det samlade Gotland ser mycket positivt på att den förra regeringen uppmärksammade Gotlands strategiska läge och återetablerade försvarsmakten på Gotland.

Jag är dock av uppfattningen att satsningen på till exempel försvarsmakten på Gotland underlättas betydligt av att den statliga familjen är stark där. Därtill underlättas statliga etableringar också av att det finns erfarenhet av annan statlig etablering på orterna.

Det är ett ordrikt svar från statsrådet, och ändå saknar jag själva ambitionen när det gäller statlig närvaro i hela landet. Vad vill man?

Jag har lyft vad statlig närvaro medför på Gotland, men jag är genuint orolig. När jag frågar en annan företrädare för SD-regeringen om Gotlands roll i totalförsvaret svävar man på målet. På både kommun- och region- sidan är Gotland kraftigt missgynnad, och den gotländska välfärden är kraftigt underfinansierad.

Då tänker jag än en gång på detta med att bygga legitimitet, ett samhälle som håller ihop, tillit människor emellan men också människors tillit till myndigheter. Därför vill jag än en gång fråga vilken ambitionsnivå SD-regeringen har när det gäller den statliga närvaron i hela landet. Hur orolig ska jag vara som företrädare för Gotland? Hur orolig ska jag vara för att det snart kommer neddragningar och omlokaliseringar? Effektivitet kan inte vara den enda byggstenen i ett land som håller ihop. Det duger helt enkelt inte.

Jag tycker att Sverige förtjänar så otroligt mycket bättre, men jag tror också att Sverige tjänar på en regering med ordentliga, genuina ambitioner när det gäller statlig närvaro i hela landet. De ambitionerna lyser med sin frånvaro i statsrådets svar.

Anf. 53 EVA LINDH (S):

Fru talman! Tack, Peder Björk, för att du ställer frågan, och tack, statsrådet, för svaret!

Varför är det så himla viktigt för oss socialdemokrater med statlig närvaro i hela landet? Flera av mina kollegor har förtjänstfullt beskrivit detta. Det handlar om tilltro, om tillit till vårt samhälle och om att man inte ute i landet ska känna att Sverige bara handlar om Stockholm. Detta kan vissa människor raljera om, men det är på allvar väldigt avgörande. Om staten finns där känns det också som att man är närmare och kan ta del av den.

Jag vill fokusera på en fråga som statsrådet också lyfter upp i sitt svar, nämligen Statens servicecenter och servicekontoren. Detta har byggts ut mycket. Det var också en uttalad ambition från vår tidigare socialdemokratiska regering. Det har handlat både om att få fler kontor ute i landet och om att utveckla innehållet.

Nu är vi oroliga. Vad händer med detta? Framför allt vill vi veta vilken ambitionen är. När besparingen på statsförvaltningen uppgår till 1,1 miljarder, 1 procent, motsvarar det för servicekontoren och Statens servicecenter ungefär 90 tjänster. Det kanske inte låter så mycket, men när det gäller just denna verksamhet är det mycket.

Frågan är alltså: Vad har regeringen för ambitioner med den statliga närvaron, även när det gäller Statens servicecenter och servicekontoren? De är viktiga för människor där ute. Hur ska man utveckla detta nu när det sker neddragningar? Kommer det bara att handla om osthyvel, det vill säga minskningar? Kommer vi att se att detta påverkar utbyggnaden? Kommer det att innebära att man inte utvecklar så att fler myndigheter kanske kan finnas på plats på dessa kontor? Vilka är regeringens avsikter, och vad har man för ambitioner? Det skulle jag väldigt gärna vilja få svar på i denna debatt.

(Applåder)

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.59 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

Svar på
interpellationer

§ 13 (forts.) Svar på interpellation 2023/24:130 om statlig närvaro i Härnösand och i övriga landet

Anf. 54 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Det var väldigt vad Peder Björk hade laddat här med ”SD-regeringen”! Tre gånger tror jag att han använde det uttrycket i sitt inlägg.

Jag vill bara rätta och säga att det här inte är någon SD-regering. Sverigedemokraterna sitter inte i Sveriges regering. Det är en regering bestående av Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna som har ett parlamentariskt samarbete med Sverigedemokraterna och som har ett budget-samarbete med Sverigedemokraterna och som därmed samlar en majoritet i riksdagen. Men det är ingen SD-regering, utan det är faktiskt en regering där Sverigedemokraterna inte ingår.

Om man skulle ha denna retorik, som Peder Björk och väldigt många andra socialdemokrater framför, skulle vi även kalla den förra regeringen för antingen C-styrd eller V-styrd eftersom också den var beroende av parlamentariskt stöd – från Centerpartiet och/eller Vänsterpartiet.

Jag tycker att det där är ful retorik. Jag har sagt det förut, och jag kommer att upprepa det varje gång en socialdemokrat säger SD-regeringen, för det är helt enkelt inkorrekt.

När det gäller själva frågan om Sida och dess utbildningsverksamhet i Härnösand med fem anställda är det inget konstigt att jag svarar som jag gör. En hemställan har kommit in från Sida. Den bereds nu på Regeringskansliet, och därmed har vi inget svar ännu på hur vi kommer att hantera den. Jag står inte här i talarstolen i en interpellationsdebatt och chansar lite med vad regeringen kommer att tycka eller säger något spontant om vad jag själv tycker. Hemställan är under beredning, och det tar den tid det tar. Sedan kommer regeringen så småningom att återkomma om vad som händer med den.

Vad gäller den statliga lokaliseringsspolitiken är jag inte dogmatisk i frågan. Det är många parametrar man ska ha med när man lokaliserar myndigheter. Regionalpolitiken är en sådan parameter, som också finns med i den myndighetsförordning vi har. Där ska man ta regionala hänsyn. Det behöver inte alltid betyda att man förlägger hela myndigheten antingen till Stockholm eller någonstans utanför Stockholm; man kan ju exempelvis också lokalisera delar av myndigheten utanför Stockholm om man har en viss kärnkompetens man vill behålla i Stockholm eller i någon annan stad.

Men självklart måste frågor om effektivitet och kompetensförsörjning också finnas med när vi lokaliserar myndigheter. Det är en helhet. Man

blir alltid rädd när man börjar blir citerad med gamla saker man har sagt för något år sedan. Jag tror att det var Peter Hedberg som citerade mig nu. Men det citatet kan jag stå för fullt ut i dag också: Myndighetsplaceringar och våra myndigheter ska vara ändamålsenliga. De ska naturligtvis göras utifrån var vi får bäst effekt av de pengar vi lägger ned på myndigheter och var de gör störst nytta. Men i detta finns också regionalpolitiska hänsyn att ta.

Lite mellan raderna låter det ibland som om jag eller regeringen skulle vara emot omlokalisering av myndigheter och vara emot att myndigheter ligger utanför Stockholm. Så är det absolut inte. Vi har massor av myndigheter runt om i detta land, och en del har huvudkontoret i Stockholm men verksamheter runt om i landet.

Regeringen har som sagt en pragmatisk inställning till detta där regionalpolitiken är en parameter när vi placerar myndigheter. Det kommer att bli fler statliga jobb runt om i landet de kommande åren i och med den kraftiga satsningen på rättsväsen och försvar men också på en fortsatt utbyggnad av lokala servicekontor eller de statliga servicekontoren, som jag tycker är väldigt viktiga.

Monica Haider sa att andelen jobb på statliga myndigheter skulle ha ökat i Stockholm. Den senaste siffra jag har är att andelen statliga jobb i Stockholm har minskat med drygt 1 procent och att det även har skett en minskning i Västra Götaland och Skåne. Men det är möjligt att Haider har andra, mer uppdaterade, siffror som jag saknar.

Anf. 55 PEDER BJÖRK (S):

Fru talman! Tyvärr kan jag utifrån statsrådets svar nu konstatera att det var så som jag befarade inledningsvis i debatten. SD-regeringen har ingen plan, ingen vilja och ingen ambition att jobba med omlokalisering och nylokalisering av statlig verksamhet i hela landet.

Jag kan ha den största respekt för att statsrådet inte kan ge ett konkret besked om Härnösand här och nu, men det man kan kräva av en regering är att den ändå ska ha en vilja, en ambition och en plan. I det här fallet kan jag konstatera att regeringen inte har det när det gäller statlig närvaro och statlig service i hela landet.

Nu har ändå statsrådet innehaft sin roll i ett års tid, och jag tänker att statsrådet under den tiden har hunnit fundera över hur han tänker kring de här frågorna. Statsrådet tog själv upp i sitt svar på interpellationen att det finns ett uppdrag som man har gett till Arbetsgivarverket att göra en kartläggning. Det här är en rapport som statsrådet hänvisar till och som skulle ha återrapporterats till regeringen i slutet av maj.

Min fundering till statsrådet är helt enkelt: Vad drar statsrådet för slutsatser av det som framkommer i rapporten från Arbetsgivarverket?

Fru talman! Eftersom man inte kan redovisa en plan och en ambition på området från SD-regeringen funderar jag på om det är effektivitet som är överordnad allt annat, även när det kommer till närvaro och service från statliga myndigheter ute i landet.

Fru talman! Mycket tyder på att det faktiskt är på det sättet. Det är effektivitet som regeringen prioriterar, inte minst i statsrådets eget svar på interpellationen.

Låt mig citera två stycken ur svaret. Det första är: ”Det handlar om att hänsyn ska tas till såväl effektivitet som statlig närvaro och regional ut-

veckling.” Det andra är: ”Regeringen utgår i styrningen av de statliga myndigheterna från att delegering av beslut i arbetsgivarfrågor och i frågor rörande den interna organisationen främjar en effektiv statsförvaltning. Regeringen har samtidigt ett ansvar att överblicka konsekvenserna av de enskilda myndigheternas beslut för statsförvaltningen som helhet.”

Fru talman! Det här tyder på att regeringen intar en mycket passiv bak-sättesstrategi, där myndigheterna kan köra på hur de vill – så länge de är effektiva. Då kommer inte den här regeringen att lägga sig i. Det, fru talman, är en oroväckande tanke om nu myndigheterna inte ser som sitt uppdrag att finnas tillgängliga med statlig verksamhet och statlig service i hela landet.

Så vad är då beskedet här i dag från statsrådet? Är det att effektivitet är överordnad statlig service och statlig närvaro i hela landet och att det som sker, det sker? Det skulle jag vilja ha ett svar på från statsrådet.

Anf. 56 PETER HEDBERG (S):

Fru talman! Statsrådet nämnde att han inte är dogmatisk i de här frågorna, och det är inte jag heller. Däremot vill jag återigen påpeka att ändamålsenlighet ofta blir synonymt med Stockholmsområdet när det kommer till lokalisering av statliga arbetstillfällen och myndigheter.

Jag tror inte heller att regeringen är särskilt mycket emot om- eller ny-lokalisering. Men problemet är att man inte är tillräckligt för. Regeringen är inte aktiv. Nu har vi i denna debatt utgått en del från Sida i Härnösand, men det finns ju andra verksamheter i Västernorrlands län som också hotas. Folke Bernadotteakademien är ett exempel, där det nu finns en stor oro för vad som kan hända. Både Sida i Härnösand och Folke Bernadotteakademien är också verksamheter som i Västernorrland bidrar till ändamålsenlig och effektiv statlig utbildning samt fredsbyggande och konfliktlösning som gynnar både Sverige och omvärlden. Effektivitet finns alltså även där.

Det blir talande, om vi utgår från Västernorrland, att statsrådets partiordförande under förra valrörelsen åkte runt i bland annat Västernorrland. Hon stannade då till vid en bensinmack vid riksväg 90 i Kramfors och gav en hel del olika löften om allt som skulle komma oss till del. Nu, ett år senare, konstaterar jag att det verkar som om Kristdemokraterna kanske inte administrerar nedskärningarna av statliga arbetstillfällen men i alla fall inte gör tillräckligt för att stoppa dem.

Jag skulle därför vilja säga att statsrådet och partiordföranden är varmt välkomna tillbaka till den här bensinmacken vid riksväg 90 i Kramfors. Där kan de förklara för väljarna vad det egentligen var för satsningar man menade skulle komma. Vi får ju heller inte vara med i regeringens satsning när det gäller strategin för norra Sverige.

Vi kanske alltså får drista oss till att vara lite besvikna över det uteblivna intresset från regeringen och hoppas på lite bättring. Men eftersom detta är mitt slutanförande får jag säga tack för debatten så långt. Vi lär återkomma till frågan.

(Applåder)

Anf. 57 MONICA HAIDER (S):

Fru talman! Jag ska börja med att svara på statsrådets påstående om Stockholms andel av de statliga jobben. Det jag sa står i Riksrevisionens rapport om etablering av myndigheter utanför Stockholm. Den heter inte

riktigt så, men det är i alla fall Riksrevisionens rapport. I den står det: ”Trots det växer Stockholms andel av det totala antalet statliga anställda.”

Det var dock inte det jag hade tänkt säga. Det jag nu tänkte prata om var att regeringen har givit en utredare i uppdrag att titta på sammanslagning av olika myndigheter som bara har upp till 100 medarbetare. Detta berör ett antal myndigheter; jag tror att det är tio. I kommittédirektivet står det att utredaren ska behandla konsekvenser av förslag som innebär ändrad lokalisering.

Det ska bli väldigt intressant att se vad som händer vid en sammanslagning av Myndigheten för arbetsmiljökunskap, som ligger i Gävle, och Arbetsmiljöverket, som ligger i Solna. Man kan läsa att Myndigheten för arbetsmiljökunskap ska inordnas i Arbetsmiljöverket, och Arbetsmiljöverket ligger i Solna. Var kommer den nya myndigheten att landa – i Gävle eller i Solna?

I Växjö finns Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Den socialdemokratiska regeringen beslöt att flytta den myndigheten ut i landet, till Växjö. Nu är det aktuellt att slå samman den med Myndigheten för stöd till trossamfund, som finns i Bromma. Jag utgår från att MUCF kommer att få stanna kvar i Växjö, där det största antalet anställda redan finns.

(Applåder)

Anf. 58 HANNA WESTERÉN (S):

Fru talman! Statsrådet Erik Slottner pratar om många parametrar som ska klaffa för att en lokalisering ska lyckas, bland annat kompetensförsörjningen. Kompetensförsörjningen av statlig sektor på Gotland, som jag representerar, har fungerat alldeles utmärkt, och så är mig veterligen fallet på de allra flesta andra håll. Jag vänder mig därför emot att just kompetensförsörjningen skulle vara en invändning i det här sammanhanget.

Statlig närvaro i hela landet är, som vi också har hört från mina kollegor, en väldigt tydlig prioritering av sammanhållning, av det gemensamma och av den tillit som vårt samhälle så väl behöver. Statlig närvaro i hela landet underlättar också väsentligt, fru talman, i fråga om effektiv brottsbekämpning. Det torde i dessa tider intressera även statsrådet Erik Slottner, men jag kan ha fel.

Avslutningsvis vill jag poängtera att jag anser att begreppet SD-regering är högst relevant eftersom inget – jag upprepar: inget – sker i denna regering utan att Sverigedemokraterna gett sitt godkännande. Det kan också vara det, fru talman, som är själva anledningen till flatheten och ointresset i fråga om statlig närvaro i hela landet.

(Applåder)

Anf. 59 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag vill också meddela att jag kommer att fortsätta att använda uttrycket den SD-styrda regeringen eftersom det faktiskt är så det är. Det är enligt Tidöavtalet så att allting ska gå via Sverigedemokraterna, och då kan man inte säga något annat än den SD-styrda regeringen.

När det gäller frågan om statlig närvaro som vi nu debatterar vill jag också inskräpa att det faktiskt inte bara handlar om att inte vara emot utan också om att aktivt driva en politik för statlig närvaro i hela landet. Jag tänker att det mycket handlar om huruvida man ser att det finns kompetens

även utanför Stockholm eller om man inte gör det. Vi är övertygade om att det gör det. Undersökningar visar också att det på många sätt har blivit bättre och mer effektivt med att placera och lokalisera statliga arbeten och statlig närvaro ute i landet.

Kort också när det gäller servicekontoren, som jag tog upp tidigare: Jag önskar få ett svar från statsrådet om hur de besparingar som ligger på statsförvaltningen kommer att påverka servicekontoren och deras verksamhet. (Applåder)

Anf. 60 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Jag beklagar verkligen att debattdeltagarna fördjupar sig i den lögn som sprids om "SD-regeringen". Jag finner det därför helt nödvändigt att ägna tid åt detta. Det bli då mindre tid för debatt i själva sakfrågan. Jag beklagar det, men det är interpellanten och de andra debattörerna som försätter oss i den situationen.

Det är alltså sakfel att den här regeringen är SD-ledd. Med den retoriken kan man lika gärna säga att den är KD-ledd, att den är L-ledd eller att den är M-ledd. Vi behöver stöd av alla de partierna för att få igenom vår politik. Det är inte heller så att allt regeringen gör behöver gå via SD. Tidöavtalet reglerar ett antal områden där vi ska förhandla och komma överens med SD, men långt ifrån allt regeringen beslutar ligger inom Tidöavtalets ram. Jag tror till och med att det finns en och annan fråga där regeringspartierna gjort gemensam sak med Socialdemokraterna för att få igenom sin politik i riksdagen.

Detta är alltså rena sakfel. Man gör detta för att brunsmeta regeringen, och jag tycker att det är klandervärt. Det är därför jag reagerar så mycket. Jag är också rädd att de som följer debatten – kanske inte jättemånga just denna tisdagskväll – kan tro att den här regeringen leds av SD. Men den är inte SD-ledd. Den består av Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna. Med ert resonemang var den socialdemokratiska regeringen i så fall C-ledd eller V-ledd, men det sa jag aldrig när jag recenserade den.

Hanna Westerén sa i sitt första inlägg att tilliten till myndigheterna minskar. Jag vet inte riktigt om det stämmer. Det skulle vara intressant att se de siffrorna – det menar jag helt ärligt och inte ironiskt. Jag skulle gärna ta emot de siffrorna. Min bild är att svenska myndigheter generellt sett har väldigt hög status. Jag skryter ofta om detta när jag talar internationellt och möter myndighetschefer. Vi ska verkligen värna och vara rädda om det höga förtroende som svenska myndigheter åtnjuter hos svenska folket. Finns det siffror som visar att tilliten till myndigheter minskar tar jag naturligtvis det på mycket stort allvar.

Eva Lindh frågade om service och finansiering med tanke på det generella sparanslag som statsförvaltningen gör. Jag tänker inte säga hur varje myndighet ska uppfylla det kravet eller de besparingarna. Vi gör en 1-procentig besparing för att det är rimligt att också statlig förvaltning bidrar till finansieringen av de ökade resurser som behövs till rättssamhället, till försvaret, för att stärka välfärden och för att stärka utsatta hushåll i en väldigt tuff tid. Också statlig förvaltning måste ha det ansvaret. Det kan inte vara bara enskilda hushåll, företag och hårt ansträngda kommuner och regioner som tar det. Det finns ett stort signalvärde i detta, men det behövs också för att finansiera annan nödvändig politik.

Det är nu upp till generaldirektörerna på varje myndighet att se hur de ska hantera den procenten. Jag tror att det kommer att gå väldigt bra i de allra flesta fall.

Sedan undrar man om regeringen har någon plan för omlokalisering av myndigheter. Nej, regeringen har ingen grandios plan för detta, utan vi tar myndighet för myndighet. Vi har en pragmatisk inställning till detta och säger att det ska vara ändamålsenliga placeringar.

Regionalpolitiken är en del av det, precis som myndighetsförordningen reglerar. Det är en hänsyn som ska tas. Men självklart måste vi också se till att placera myndigheten så att man kan göra ett effektivt, kvalitetsmässigt arbete och kan behålla sakkompetens. Det är alltid lättare att placera helt nya myndigheter på en ort utanför Stockholm än att exempelvis omlokalisera. Risker är annars att man tappar kompetens på vägen.

Anf. 61 PEDER BJÖRK (S):

Fru talman! Jag är på riktigt bekymrad över hur lite intresse SD-regeringen och statsrådet visar för den här frågan. Det visar debatten. Statsrådet ägnar mer tid åt att diskutera hur regeringen benämns än åt att faktiskt presentera vilken plan och idé regeringen har när det gäller statlig närvaro och statlig service i hela landet.

Tyvärr är beskedet tvärtemot det vi hade önskat. SD-regeringen har ingen plan, ingen ambition, ingen vilja. Statsrådet säger själv att man inte har en plan på området. Då undrar vi hur något över huvud taget ska ske på området.

Statsrådet ger inte heller något konkret besked om vad som händer med jobben i Härnösand. Utifrån statsrådets resonemang tycks effektivitet vara överordnat allt annat. Det gör mig bekymrad. Vi behöver statlig närvaro och statlig service i hela landet. Med en regering som inte har någon idé för hur man ska se till att det händer finns det stor risk för att det inte bara blir en nedmontering av det som nu finns utan att det dessutom inte kommer att ske någon utveckling alls på området.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga att man utifrån den revisionsrapport från Riksrevisionen som flera har nämnt i debatten kan konstatera att omlokalisering och nylokalisering av statliga myndigheter bidrar till både regional utveckling och effektivitet på lång sikt. Det gör oss socialdemokrater övertygade om att man måste ha en aktiv politik för omlokalisering och nylokalisering av statlig verksamhet i hela landet. Det kommer vi socialdemokrater att fortsätta driva.

(Applåder)

Anf. 62 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Jag vill kommentera Monica Haiders frågeställning om att det var Riksrevisionens rapport som hade visat på en ökning av andelen statliga jobb i Stockholm. Det jag hänvisade till var länsstyrelsens sammanställning. De visar uppenbarligen olika resultat. Men nu vet vi i alla fall var våra källor kommer från.

Regeringen jobbar på det stora hela med många uppdrag för att effektivisera och minska myndigheterna. Det kommer naturligtvis att få konsekvenser även för själva lokaliseringen av myndigheterna. Det är också därför det finns med i kommittédirektiven.

Det ska bli spännande att ta emot utredningen – även om det dröjer ett tag innan den kommer – bland annat för att se hur man tänker sig att lokaliseringsfrågan ska hanteras. Men det får vi debattera vid ett senare tillfälle.

I övrigt tänker jag, eftersom interpellanten fortsätter att hänvisa till en regering som jag inte sitter i, inte vidare kommentera det som sades nyligen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Propositioner

2023/24:37 Ändringar i regelverket om överlämnande enligt en europeisk och nordisk arresteringsorder

2023/24:38 Riksdagens godkännande av överenskommelsen om Stiftelsen Utbildning Nordkalotten

Skrivelse

2023/24:35 Verksamheten inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) under helåret 2022 och första halvåret 2023

EU-dokument

COM(2023) 529 Förslag till rådets direktiv om internprissättning

COM(2023) 649 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2013/11/EU om alternativ tvistlösning vid konsumenttvister samt direktiven (EU) 2015/2302, (EU) 2019/2161 och (EU) 2020/1828

Motioner

med anledning av prop. 2023/24:33 Skjutvapen och explosiva varor – skärpta straff för de allvarligare brotten

2023/24:2771 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S)

2023/24:2776 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C)

§ 15 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 10 november

2023/24:160 Regelverket för A-traktorer

av Joakim Järrebring (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:161 Kunskaperna inom rättsväsendet om brott mot hbtqi-personer

av Anna Wallentheim (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:162 Statsbidraget för fackförbund
av *Sofia Amloh* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

Prot. 2023/24:29
14 november

2023/24:163 Kvinnors arbetsmiljö
av *Sofia Amloh* (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2023/24:164 Det småskaliga kustnära fisket
av *Tomas Kronståhl* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2023/24:165 En säker och stabil vattentillgång
av *Joakim Järrebring* (S)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:166 Förutsättningar för de regionala skyddsombuden
av *Johanna Haraldsson* (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

den 13 november

2023/24:167 Minskad klimatpåverkan från svensk konsumtion
av *Katarina Luhr* (MP)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:168 Älgstammens storlek och skogspolitikens påverkan
av *Elin Söderberg* (MP)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2023/24:169 Rättssäkerhet och barnperspektiv i LVU-ärenden
av *Linus Sköld* (S)

till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 10 november

2023/24:234 Sveriges 3R-center

av *Sofia Skönnbrink* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2023/24:235 Engagerande av svenska energiföretag i Moldaviens energiomställning

av *Björn Söder* (SD)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2023/24:236 Västlänkens fortsatta framtid

av *Carina Ödebrink* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:237 Regeringens hantering av flygplatsutredningen

av *Peter Hedberg* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:238 AI-kommissionen

av *Daniel Helldén* (MP)

till statsrådet Erik Slottner (KD)

2023/24:239 Tillståndsprozesserna för vattenbruk

av *Beatrice Timgren* (SD)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2023/24:240 Prioriterade åtgärder för att stärka det civila försvaret

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Carl-Oskar Bohlin (M)

den 13 november

2023/24:241 Förenklad fakturering i samband med årsskifte för det gröna avdraget

av *Rickard Nordin* (C)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2023/24:242 Hotet mot biogasens skattebefrielse

av *Rickard Nordin* (C)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2023/24:243 Insyn och förankring i utredningar

av *Mattias Vepsä* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:244 Medeltidsmuseet

av *Louise Thunström* (S)

till kulturminister Parisa Liljestränd (M)

2023/24:245 Rättvisa möjligheter att driva juridisk process mot försäkringsbolag

av *Anna-Belle Strömberg* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:246 Utbyggnad av dubbelspår på Nynäsbanan för Norvik Hamn

av *Serkan Köse* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:247 Trafiksäkerhet på väg 225 i Nynäshamn

av *Serkan Köse* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 18.25.

Sammanträdet leddes

av förste vice talmannen från dess början till och med § 11 anf. 36 (delvis)
och

av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

LENA LINDBÄCK

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
§ 3 Meddelande om statsministerns frågestund	1
§ 4 Meddelande om särskild debatt om antisemitismen i Sverige.....	1
§ 5 Anmälan om subsidiaritetsprövning	2
§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
§ 7 Ärenden för bordläggning.....	4
§ 8 Svar på interpellation 2023/24:109 om Försäkringskassans förvaltningsanslag	5
Anf. 1 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	5
Anf. 2 ÅSA ERIKSSON (S).....	5
Anf. 3 NIKLAS SIGVARDSSON (S).....	6
Anf. 4 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	7
Anf. 5 ÅSA ERIKSSON (S).....	8
Anf. 6 NIKLAS SIGVARDSSON (S).....	9
Anf. 7 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	9
Anf. 8 ÅSA ERIKSSON (S).....	10
Anf. 9 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	11
§ 9 Svar på interpellation 2023/24:93 om sökbarhet för anmälningar som gäller barn.....	11
Anf. 10 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	11
Anf. 11 EVA LINDH (S)	12
Anf. 12 MARCUS WENNERSTRÖM (S)	13
Anf. 13 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	14
Anf. 14 EVA LINDH (S)	15
Anf. 15 MARCUS WENNERSTRÖM (S)	16
Anf. 16 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	16
Anf. 17 EVA LINDH (S)	17
Anf. 18 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	18
§ 10 Svar på interpellation 2023/24:120 om unga som varken arbetar eller studerar	18
Anf. 19 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	18
Anf. 20 SERKAN KÖSE (S).....	19
Anf. 21 ADRIAN MAGNUSSON (S)	20
Anf. 22 SOFIA AMLOH (S).....	22
Anf. 23 EVA LINDH (S)	22
Anf. 24 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	23
Anf. 25 SERKAN KÖSE (S).....	24
Anf. 26 ADRIAN MAGNUSSON (S)	25
Anf. 27 SOFIA AMLOH (S).....	26

Anf. 28	EVA LINDH (S)	26
Anf. 29	Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	27
Anf. 30	SERKAN KÖSE (S)	28
Anf. 31	Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	28
§ 11	Svar på interpellation 2023/24:122 om IS-återvändare	
	som jobbar nära barn och unga	29
Anf. 32	Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	29
Anf. 33	TOBIAS ANDERSSON (SD)	30
Anf. 34	Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	31
Anf. 35	TOBIAS ANDERSSON (SD)	32
Anf. 36	Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	33
Anf. 37	TOBIAS ANDERSSON (SD)	34
Anf. 38	Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	34
§ 12	Svar på interpellation 2023/24:125 om muslimska	
	trossamfunds tystnad	35
Anf. 39	Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	35
Anf. 40	TOBIAS ANDERSSON (SD)	36
Anf. 41	JOSEF FRANSSON (SD)	37
Anf. 42	Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	37
Anf. 43	TOBIAS ANDERSSON (SD)	38
Anf. 44	JOSEF FRANSSON (SD)	39
Anf. 45	Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	40
Anf. 46	TOBIAS ANDERSSON (SD)	41
Anf. 47	Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	41
§ 13	Svar på interpellation 2023/24:130 om statlig närvaro i	
	Härnösand och i övriga landet	42
Anf. 48	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	42
Anf. 49	PEDER BJÖRK (S)	43
Anf. 50	PETER HEDBERG (S)	44
Anf. 51	MONICA HAIDER (S)	45
Anf. 52	HANNA WESTERÉN (S)	46
Anf. 53	EVA LINDH (S)	47
	(forts.)	47
	Ajournering	48
	Återupptaget sammanträde	48
§ 13	(forts.) Svar på interpellation 2023/24:130 om statlig	
	närvaro i Härnösand och i övriga landet	48
Anf. 54	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	48
Anf. 55	PEDER BJÖRK (S)	49
Anf. 56	PETER HEDBERG (S)	50
Anf. 57	MONICA HAIDER (S)	50
Anf. 58	HANNA WESTERÉN (S)	51
Anf. 59	EVA LINDH (S)	51
Anf. 60	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	52
Anf. 61	PEDER BJÖRK (S)	53
Anf. 62	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	53
§ 14	Bordläggning	54
§ 15	Anmälan om interpellationer	54

§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	55	Prot. 2023/24:29
§ 17 Kammaren åtskildes kl. 18.25.....	56	<u>14 november</u>